

Správy za posledné dni k 20.2.2015

Jasne definované priority

(18.02.2015; Roľnícke noviny; č. 08, spravodaj, s. 6; snc)

Obhajoba a ochrana spoločných záujmov a presadzovanie požiadaviek svojich členov v záujme rozvoja a zveľaďovania potravinárskeho priemyslu v našej krajine patrí medzi základné úlohy Únie potravinárov Slovenska (ÚPS). Odznelo to na jej valnom zhromaždení, ktoré sa v minulom týždni uskutočnilo v Bratislave. "Potravinársky priemysel predstavuje veľmi dôležité odvetvie nielen v ekonomickej, ale aj v sociálnej sfére," povedal predseda ÚPS Dušan Janiček. "Priamo nadväzuje na poľnohospodársku prvovýrobu, generuje služby, poskytuje pracovné miesta, má vplyv na rozvoj regiónov, a čo je najdôležitejšie, spolu s poľnohospodárskou prvovýrobu zabezpečuje výživu obyvateľstva. Preto je nevyhnutné vnímať potravinársky priemysel ako strategické odvetvie. Táto skutočnosť by sa jednoznačne mala odraziť v prioritách každej vlády, ktorá chápe vývoj súčasnej svetovej ekonomiky a nehazarduje s potravinovou bezpečnosťou štátu a so zdravím svojich obyvateľov. Likvidácia domácich spracovateľských kapacít potravín nielenže ohrozuje dodávku samotných tovarov pre obyvateľov, ale prinajmenšom sa stáva bázou pre výrazný rast cien potravín na Slovensku."

Vysoko nastavená latka

Potravinársky priemysel vychádza u nás podľa ÚPS z historicky vysoko nastavenej latky v oblasti kvality potravín. Túto latku nechce potravinársky priemysel v žiadnom prípade podliezať ani v súčasnosti. Preto je nevyhnutné nájsť nástroje na zabezpečenie prísunu financií na inovácie a modernizácie strojov, zariadení a technológií v celom agropotravinárskom sektore, na vyvážené finančné prerozdelenie v celom potravinovom reťazci, na vnútroštátnu podporu predaja domácich výrobkov na vnútornom trhu, na vytváranie vyrovnaných dodávateľsko-odberateľských podmienok a na zvyšovanie skúseností v obchode a marketingu výrobných spoločností. V hodnotovom vyjadrení sa výroba potravinárskych výrobkov u nás pohybuje zhruba v intervale od 3,1 mld. do 3,2 mld. eur. Potravinárstvo sa približne 1,6 až 1,7 percentami podieľa na hrubej pridanej hodnote v Slovenskej republike a na celkovej zamestnanosti sa podieľa asi 2 percentami. Nosnými odvormi potravinárstva sú mliekarenský a mäsový priemysel, silné zastúpenie má tiež pekársko -cukrársky a pečivársky výrobný odbor, ako aj pivovarnícko -sladovnícky priemysel. Naopak, nízky podiel na celkovej potravinárskej výrobe vykazujú vinársky, konzervársky a tukový priemysel. K charakteristikám odvetvia patrí tiež nedostatočné využívanie výrobných kapacít vo viacerých odboroch, ktoré často nedosahuje ani 60 %. Zapríčinené je to predovšetkým zastaralosťou výrobných technológií s vysokou spotrebou energie a bez výraznejších inovácií.

Potreba investícií

Zabezpečenie finančného krytia nárastu investícií do technickej a technologickej obnovy potravinárskeho priemyslu preto považuje ÚPS, ktorá svoje aktivity vyvíja v súčinnosti so Slovenskou poľnohospodárskou a potravinárskou komorou (SPPK), za jeden z kľúčových predpokladov rozvoja domácej výrobnéj základne. Zostupný trend objemu investícií z predchádzajúcich rokov treba zastaviť, pretože jeho ďalšie pokračovanie by vyústilo do absolútneho poklesu konkurencieschopnosti domáceho potravinárskeho priemyslu v porovnaní so zahraničnou konkurenciou, vkladajúcou do modernizácie výrobné -technickej základne čoraz viac finančných prostriedkov. Z údajov ministerstva pôdohospodárstva je zrejmé, že celkový objem investícií do potravinárstva klesol v rokoch 2009 - 2012 o viac ako polovicu (z 342 mil. na 157 mil. eur), pričom investície do technológií klesli dokonca o viac ako 50 % (z 200 mil. na 97 mil. eur), čo je dlhodobu neudržateľnosť.

Väčšina vlastných zdrojov

Pritom nie je bez zaujímavosti, že miera obstarania investícií viac poklesla v rokoch 2010 - 2012 ako v rokoch 2008 - 2009. Príčinou tohto vývoja bolo na jednej strane čiastočne končiac sa programové obdobie Programu rozvoja vidieka na roky 2007 - 2013, ktoré obsahlo iba prvospracovateľov v potravinárskom priemysle, na strane druhej aj nedostatočná tvorba kapitálu v podnikoch potravinárstva a nedostatočná miera priebežných reinvestícií v dosiahnutých hospodárskych výsledkoch. Potravinársky priemysel nie je schopný dlhodobu efektívne investovať vlastné finančné prostriedky, a vhodne nie je nastavená ani štátna politika, ktorá by umožnila v dostatočnej miere naviazať finančné prostriedky z európskych zdrojov na ich využitie pre inovácie vo výrobe potravín. Aj preto rozhodujúca časť financovania investičnej výstavby pripadala v uvedenom období na vlastné zdroje, ktoré napríklad v roku 2012 pokrývali až takmer tri štvrtiny (73,3 %) všetkých investičných aktivít. Avšak skutočné potreby sú oveľa vyššie; preto potravinári vkladajú nádeje do nového programovacieho obdobia, v ktorom by ich investičná činnosť mala byť podporovaná nielen z Programu rozvoja vidieka celkovou čiastkou 200 mil. eur na najbližších 6 rokov, ale aj z operačného programu Výskum a inovácie.

Kľúčové obdobie

"Tento rok bude pre potravinársky priemysel z hľadiska nových nevyhnutných investícií do obnovy výrobných technológií kľúčovým obdobím. Preto mienime úzko spolupracovať s ministerstvom

pôdohospodárstva a rozvoja vidieka pri formulovaní a vypisovaní výziev, týkajúcich sa investícií do hmotného majetku spracovateľských firiem," uviedol D. Janíček. Podľa neho ÚPS taktiež podporuje zavedenie systému duálneho vzdelávania do praxe a výchovu nových kvalifikovaných pracovníkov pre potreby potravinárskeho priemyslu. Potravinári sa budú zasaďovať aj o rozšírenie učebných osnov o problematiku základných znalostí o potravinách, a tým sa u detí bude vzbudzovať spotrebiteľský patriotizmus. "Významným nástrojom podpory odbytu je štátna politika v oblasti propagácie a kvality potravín," zdôraznil D. Janíček. "Podporujeme spravodlivé a vyvážené rokovania obchodných reťazcov s domácimi dodávateľmi v záujme zvýšenia podielu domácich výrobkov na ich pultoch. Zapojenie domácich dodávateľov do maloobchodnej siete totiž vytvára podmienky pre rast zamestnanosti a podporuje domácu ekonomiku. Zároveň odmietame akékoľvek administratívne bariéry, ktoré vyplývajú z legislatívy nad rámec smerníc a pravidiel Európskej únie. Ich existencia totiž vážne vplyva na konkurenčnú schopnosť domáceho potravinárskeho priemyslu na spoločnom európskom trhu."

Za čestné podnikanie

Ako ďalej odznelo na valnom zhromaždení ÚPS, dôležité je tiež zvyšovanie podielu domácich potravín vo verejnom a v školskom stravovaní. Zároveň táto organizácia presadzuje zvyšovanie podpory domácej výroby pred prebalovacími spoločnosťami. Apel vyslala ÚPS aj smerom k Policajnému zboru SR a k Finančnej správe SR, aby naďalej monitorovali a odhaľovali trestné činy, spôsobené nadmerným odpočtom DPH pri fiktívnych obchodoch s potravinárskym a poľnohospodárskym tovarom. Verejná a štátna správa by sa mali pri objednávaní potravinárskeho tovaru dištancovať od dodávok schránkových firiem, registrovaných v daňových rajoch.

Vplyv embarga stále pretrváva

(18.02.2015; Rolnícke noviny; č. 08, spravodaj, s. 6; ec)

Vplyv ruského embarga na dovoz niektorých potravín z EÚ naďalej pôsobí aj na slovenský agropotravinársky sektor. Hoci naša krajina v jeho dôsledku prišla na priamom exporte len o niečo viac ako 6 miliónov eur, čo nie je žiadna závratná suma, oveľa dramatickejšie sú druhotné dopady.

"My sme na ne poukazovali hneď od chvíle, ako vstúpili ruské opatrenia do platnosti," povedal predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory (SPPK) Milan Semančík. "Tovar, ktorý mal pôvodne smerovať do Ruska, nenašiel v plnom rozsahu okamžité uplatnenie na iných trhoch. A tak sa začal hromadiť vo vnútri EÚ, čo logicky spôsobilo pokles jeho cien."

Doplácajú aj naďalej

Materiál, venovaný tejto problematike, ktorý ešte vlní prerokovala vláda, hovoril o zhruba 20- až 40-percentnom poklese nákupných cien poľnohospodárskych komodít, dotknutých embargom. Prvovýrobcovia tak na toto politicky motivované protipatrenie ruskej strany veľmi výrazne doplatili. A doplácajú ďalej, pretože embargo pokračuje a nikto nevie, kedy sa skončí. "Riešenia, ktoré pripravila Európska komisia, neboli dostatočné a zďaleka nemohli prispieť k odškodneniu všetkých vzniknutých škôd," uviedol M. Semančík. "Okrem toho sa našich poľnohospodárov dotkli len minimálne, takže tí z nich veľa nemali. Prakticky okamžite sa cenové prepady prejavili v sektoroch ovocia a zeleniny, ale teraz už vnímame aj tlak na pokles nákupných cien surového kravského mlieka a hlboko pod úroveň výrobných nákladov sa spešajújú tiež jatočné ošípané." V mliečnom sektore sa rýchlo približuje termín zrušenia systému produkčných kvót, ktoré prestanú platiť od apríla. Viaceré krajiny údajne pripravujú určité pomocné opatrenia pre svojich producentov, aby sa mohli ľahšie vyrovnáť s novou situáciou na trhu. Pokiaľ to tak naozaj bude, potom o úspechu nebude rozhodovať len samotná efektívnosť mliečnej produkcie, ale aj ekonomická sila jednotlivých členských krajín EÚ. "Naše obavy sa už pomaly začínajú naplňovať, pretože dochádza k postupnému poklesu nákupnej ceny surového kravského mlieka," poznamenal M. Semančík. "Ak sa nič zásadné nestane a ak nedôjde k výraznejšej podpore tohto sektora, potom bude pre nás zrušenie kvotačného systému skutočným ohrozením. Okrem iného aj preto, že nákupná cena mliečnej suroviny sa pomaly ale isto prepadne pod hranicu 30 centov za kilogram." To môže podľa M. Semančíka spôsobiť, že s výrobou mlieka skončia aj tí poľnohospodári, ktorí sa jej venujú už dlhšie. Veľmi dôležitú úlohu v budúcom rozložení síl na mliečnom trhu môže zohrať rozdielne ekonomické prostredie v jednotlivých štátoch. A to by v praxi znamenalo, že lepšie na tom budú západoeurópski producenti, ktorí sa opierajú o vyššie podpory ako ich konkurenti zo strednej a východnej časti kontinentu.

Nové trhy

Východiskom pre celú EÚ by mohlo byť nachádzanie nových trhov. No aj to bude príležitosť predovšetkým pre veľké produkčné štáty, napríklad Nemecko, ktorého ročná kvóta bola 30 miliárd kilogramov mlieka, a po zrušení kvotačného režimu sa objem jeho výroby bezpochyby ešte zvýši. Na druhej strane by však z prípadného zvýšeného exportu do tretích krajín mohlo vyťažiť aj Slovensko. Minimálne v tom, že by sa predsa len o niečo znížil tlak na nákupné ceny surového kravského mlieka.

Blíži sa termín zrušenia mliečnych kvót. Viaceré krajiny údajne pripravujú opatrenia, aby sa ich producenti ľahšie vyrovnali s novou situáciou na trhu.

Prebaľovanie potravín má nové pravidlá, Kiska odobril novelu

(18.02.2015; SITA)

BRATISLAVA 18. februára (SITA) - Prezident SR Andrej Kiska podpísal novelu zákona o potravinách, ktorú parlament schválil začiatkom februára. Legislatíva zavádza nové pravidlá pri prebaľovaní potravín.

Prevádzkovatelia, ktorí vykonávajú balenie, respektíve prebaľovanie potravín z pôvodného obalu do nového obalu, budú musieť túto činnosť vopred nahlásiť štátnej alebo príslušnej veterinárnej a potravinovej správe. Oznáma čas, druh i množstvo prebaľovanej potraviny. Inšpektori budú robiť náhodné kontroly. Nové pravidlá pripravilo ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka (MPRV).

Držitelia licencie na prebaľovanie potravín budú musieť zamestnať garanta

Novela zároveň držiteľom licencie na prebaľovanie potravín stanovuje, že budú musieť mať v zamestnaneckom pomere odborne spôsobilú osobu, ktorá bude garantom kvality. Garantom môže byť len človek s príslušnou kvalifikáciou v oblasti potravinárstva alebo veterinárneho lekárstva. Týkať sa to nebude prvovýrobcov.

Pôvodne chcel rezort odobrať licencie na prebaľovanie a vydávať nové na základe prísnejších kritérií, avšak tento postup mu znemožnila európska legislatíva. Novela zákona zároveň zo slovenskej legislatívy vypúšťa definíciu pojmov "dátum spotreby" a "dátum minimálnej trvanlivosti", či ustanovenia o označovaní potravín, nakoľko tie sú už vymedzené nariadením Európskeho parlamentu a Rady. Úpravou sa predchádza duplicita.

Nový pojem plnšie pokrýva túto oblasť predaja potravín

Agrorezort tiež nahradzuje v legislatíve pojem "internetový predaj" pojmom "predaj na diaľku". Odôvodňuje to tým, že nový pojem plnšie pokrýva túto oblasť predaja potravín. "Ide najmä o predajcov, ktorí na základe informácií na internete ponúkajú tovar cez telefón a pošlú ho po kuriérovi, poštou a pod. Nepredávajú cez internet, tam sú potraviny len vystavené, ale objednať si ich je treba telefonicky alebo písomne," konštatuje MPRV.

Návrh agrorezortu ďalej rozširuje zoznam prevádzkarní o prevádzkarne na výrobu klíčkov, ktoré musia byť schválené príslušným orgánom a spĺňať stanovené požiadavky pred začatím výroby. Novela zákona nadobudne účinnosť 1. apríla 2015.

Kiska podpísal novelu o územnej spolupráci regiónov EÚ

Prezident SR Andrej Kiska podpísal aj novelu zákona o európskom zoskupení územnej spolupráce a doplnení zákona o štátnej štatistike. Cieľom novely je zlepšiť fungovanie európskych zoskupení územnej spolupráce a posilniť právnu istotu ich členov, ako aj spresniť kompetencie a upraviť konania registrového úradu, ktorým je úrad vlády. Európske zoskupenia územnej spolupráce sú nástrojom na posilnenie hospodárskej, sociálnej a územnej súdržnosti regiónov Európskej únie. Novela nadobudne účinnosť 1. apríla.

Vládny Smer-SD cez spomínanú novelu presadil v krátkom čase ďalšiu výnimku z verejného obstarávania zmenou tohto zákona. Týka sa domácností, ktoré budú prvýkrát priamo poberať peniaze z Európskeho fondu regionálneho rozvoja na dodávku a inštaláciu malých zariadení na výrobu elektriny (do 10 kW) alebo tepla z obnoviteľných zdrojov energie pre rodinné a bytové domy na účely bývania. Z Európskeho fondu regionálneho rozvoja doposiaľ čerpajú peniaze len organizácie pri štandardnom postupe obstarávania.

Až na výnimku sme spokojní

(18.02.2015; Roľnícke noviny; č. 08, titulná strana, s. 1; BOHUMIL URBÁNIK)

V uplynulý piatok, 13. februára 2015, bol v Bruseli oficiálne schválený Program **rozvoja vidieka** (PRV) pre Slovenskú republiku. Roľnícke noviny o tom v ten istý deň informovala Ingrid Ludvíková zo Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku.

BRATISLAVA. Zároveň nám a našim citateľom sprostredkovala prvú reakciu na tento krok zo strany Dušana Chreňka, vedúceho Zastúpenia EK na Slovensku, ktorý vyzdvihol skutočnosť, že na roky 2014 až 2020 bude mať Slovensko z európskych zdrojov k dispozícii viac ako 3 miliardy eur na priame platby poľnohospodárom a viac ako 1,5 miliardy eur na rozvoj vidieka. Ďalšia podpora vo výške 534 miliónov eur je plánovaná z vnútroštátnych finančných prostriedkov. "Na toto obdobie sa podpora pre väčšinu európskych krajín znížila, no pre Slovensko stúpila približne o 700 miliónov eur. V súčasnosti sú európske dotácie pre Slovensko na úrovni európskeho priemeru," podčiarkol D. Chreňka. V pondelok potom o schválenom Programe rozvoja vidieka a o ďalších súvislostiach financovania poľnohospodárstva, potravinárstva, lesníctva i vidieka tak z európskych ako aj z národných zdrojov referoval minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Lubomír Jahnátek. Minister okrem iného uviedol, že v rámci PRV sa Slovensku v rokovaní s bruselskou administratívou podarilo uhrat také podmienky, ktoré "sú najlepšie od nášho vstupu do EÚ". Vyzdvihol skutočnosť, že celý finančný systém je nastavený stimulačne, teda tak, aby poľnohospodár co najviac motivoval produkovať predovšetkým v segmente tzv. citlivých komodít, ako sú v živočíšnej výrobe najmä chov ošípaných a hovädzieho dobytku, a aby sa roľníci viac angažovali aj v špeciálnej rastlinnej

výrobe, predovšetkým v ovocinárstve a v zeleninárstve. Výrazne sa však bude podporovať okrem iného aj integrované pestovanie zemiakov, pestovanie cukrovej repy a chmelu. "Jediná oblasť, v ktorej nie sme spokojní s vyrokovanými podmienkami, je podpora znevýhodnených oblastí," priznal minister. V tomto nám podľa slov ministra Brusel "skresal hornú hranicu pre podporu znevýhodnených oblastí a zrušil kritérium pre zataženie veľkou dobytčou jednotkou na hektár plochy". Nakoniec slovenskí vyjednávatelia z taktických dôvodov na prechodné obdobie súhlasili s takto upravenými pravidlami. "Ak by sme trvali na pôvodnom návrhu, rokovania by sa neúmerne predĺžili, a reálne by hrozilo, že schvalovanie programu rozvoja vidieka by sa dostalo na program dna až v októbri tohto roku," vysvetlil L. Jahnátek. To by znamenalo neúmerné zdržanie všetkých platieb. Aby sa tomu predišlo, Slovenská republika súhlasila s bruselskými úpravami, avšak s vedomím, že - ako podčiarkol minister - "hned pri prvej revízii otvoríme otázku znevýhodnených oblastí".

Exminister má iný názor

(18.02.2015; Roľnícke noviny; č. 08, titulná strana, s. 1; tasr)

"Musíme konštatovať, že na základe schváleného dokumentu poľnohospodári, potravinári a malé obce budú mať k dispozícii o takmer 500 miliónov eur menej ako mali v predchádzajúcom období. Považujeme to za dôkaz zlého rokovania vedenia rezortu pôdohospodárstva s Európskou komisiou (EK). Je nutné pripomenúť, že sľuby vedenia rezortu spreď roka sa nenaplnili."

BRATISLAVA. Takto reagoval na slová L. Jahnátka ohľadne schváleného Programu rozvoja vidieka podpredseda strany Most-Híd a exminister pôdohospodárstva Zsolt Simon. Podľa neho sa v znevýhodnených oblastiach zavádza "stropovanie" platieb, v dôsledku čoho predovšetkým na severe Slovenska platby farmárom klesnú. "Aj farmári v okresoch Levice, Veľký Krtíš, Lucenec, Rimavská Sobota a Revúca budú mať menej pozemkov zaradených do znevýhodnených oblastí, a teda tiež dostanú nižšie platby," upozornil Zs. Simon, podľa ktorého schválený dokument bude mať vplyv aj na počet chovaných zvierat ako aj na zamestnanosť.

Program rozvoja vidieka schválený

(18.02.2015; Roľnícke noviny; č. 08, Publicistika, s. 3; MALVÍNA GONDOVÁ)

Európska komisia schválila v piatok, 13. februára ďalších 18 programov rozvoja vidieka zameraných na zvýšenie konkurencieschopnosti poľnohospodárskeho odvetvia EÚ, starostlivosť o vidiecke oblasti a klímu, ako aj na posilňovanie hospodárskych a sociálnych štruktúr vidieckych spoločenstiev do roku 2020.

Vďaka tomuto balíku prijatých programov, ktoré nasledujú po deviatich programoch schválených v decembri, sa počet schválených programov rozvoja vidieka zvýšil na 27 (zo 118 programov). Znamená to, že v súčasnosti sú schválené programy v hodnote viac ako 35 miliárd eur (približne 36 percent rozpočtu). Komisár EÚ pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka Phil Hogan uvítal toto rozhodnutie a uviedol: "Jednou z najväčších predností našej koncepcie rozvoja vidieka je skutočnosť, že vychádza z kľúčových priorít. Každý členský štát či región je však zodpovedný za navrhnutie programu, ktorý bude zodpovedať jeho potrebám a situácii. Súčasné programy ponúkajú financovanie širokej škály dynamických projektov - patria sem projekty modernizácie poľnohospodárstva v pobaltských republikách, motivačný projekt zameraný na zvýšenie počtu mladých poľnohospodárov v Slovinsku, špecifický program týkajúci sa zlepšenia kvality vody v Holandsku alebo projekt ochrany 2,5 milióna hektárov poľnohospodárskej pôdy v Anglicku prostredníctvom environmentálnych systémov obhospodarovania pôdy. Významným aspektom programov rozvoja vidieka je posilnenie vedomostnej základne v rámci sektora poľnohospodárstva."

Nielen výroba, ale aj vidiek a životné prostredie

Minister pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR Ľubomír Jahnátek k schváleniu slovenského Programu rozvoja vidieka uviedol: "Som veľmi spokojný, že PRV bol dnes schválený. Program dáva rámec ďalšiemu rozvoju v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve, potravinárstve či rozvoji vidieka. Prostredníctvom pomoci na začatie podnikania dáme príležitosť približne 600 mladým poľnohospodárom a 330 malým rodinným farmám." Vedúci Zastúpenia EK v SR Dušan Chrenek v tejto súvislosti povedal: "Nový program rozvoja vidieka dáva Slovensku ďalšiu príležitosť pozdvihnúť naše poľnohospodárstvo a vidiecke oblasti. Slovenský vidiek a farmári už dlhodobo dostávajú značnú podporu z európskeho rozpočtu. Z Programu rozvoja vidieka sa od roku 2007 financovala modernizácia viac ako 1 500 poľnohospodárskych podnikov a budovanie infraštruktúry vo viac ako tisícke obcí. Program podporuje aj znevýhodnené oblasti, ekologické či tradičné výrobky a obnovu lesov." Na roky 2014 až 2020 má podľa neho Slovensko viac ako 3 miliardy eur na priame platby farmárom a viac ako 1,5 miliardy eur na rozvoj vidieka. Na toto obdobie sa podpora pre väčšinu európskych krajín znížila, no pre Slovensko vzrástla približne o 700 miliónov eur. V súčasnosti sú európske dotácie pre SR na úrovni európskeho priemeru. "Európske prostriedky ponúkajú ďalšiu šancu posilniť slovenské poľnohospodárstvo, pritiahnúť doň mladých ľudí, podporiť kvalitné lokálne potraviny, oživiť spracovateľský sektor a mať tak životaschopný vidiek," dodal. Slovenský Program rozvoja vidieka sa okrem

zvýšenia konkurencieschopnosti odvetvia poľnohospodárstva a lesného hospodárstva zameriava tiež na podporu odvetví vidieckeho hospodárstva vytvorením 2 000 pracovných miest vďaka investíciám do podnikov, ako aj inovačných projektov spolupráce, infraštruktúry a ľudských zdrojov prostredníctvom poradenských služieb v oblasti odbornej prípravy a miestnych služieb obyvateľstvu vrátane integrácie marginalizovaných spoločností.

Prepojenie s inými fondmi

Celkovo sa vo všetkých 28 členských štátoch počíta so 118 programami, na ktoré sa prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka v období rokov 2014 až 2020 vynaloží 99,6 miliardy eur z finančných prostriedkov EÚ. Tieto opatrenia sa budú spolufinancovať aj dodatočnými prostriedkami na vnútroštátnej a regionálnej úrovni, ako aj prostriedkami zo súkromných zdrojov. Nové nariadenie o rozvoji vidieka na obdobie rokov 2014 až 2020 sa vzťahuje na šesť hospodárskych, environmentálnych a sociálnych priorít, pričom sa v jednotlivých programoch vytyčujú jasné zámery s plánovanými cieľmi. V snahe o lepšiu koordináciu opatrení a maximalizovanie synergických účinkov s inými európskymi štrukturálnymi a investičnými fondmi sa navyše s každým členským štátom uzavrela partnerská dohoda, v ktorej sa kladie dôraz na širokú stratégiu daného štátu v oblasti štrukturálnych investícií financovaných z prostriedkov EÚ. Okrem slovenského PRV boli schválené programy pre Belgicko - Flámsko, Nemecko (spolkové krajiny Bavorsko, Hesensko, Meklenbursko - Predné Pomoransko, Severné Porýnie - Vestfálsko), Estónsko, vnútroštátny rámec pre Španielsko, Fínsko - Alandy, Francúzsko (program národnej vidieckej siete a región Mayotte), Litva, Lotyšsko, Holandsko, Portugalsko Azory a Madeira, Slovinsko a Veľká Británia - Anglicko.

Ako využiť 13,5 miliardy eur?

(19.02.2015; Sme; mut. , Publicistika , s. 11; Dušan Chrenek)

Slovensko sa stalo jednou z prvých krajín EÚ, ktoré už vedia, na čo budú môcť využívať európske peniaze schválené na roky 2014 až 2020.

Nový chirurgický pavilón v martinskej nemocnici, diaľnica ponad Považskú Bystricu, prečerpávací stanica dažďových vôd na ochranu pred povodňami vo Vranove nad Topľou či rekonštrukcia základnej školy v Beluši. To je len zlomok náhodne vybraných projektov, ktoré sa v uplynulých rokoch na Slovensku postavili pomocou európskych fondov. Hoci v médiách pútajú pozornosť najmä nedostatky ako pomalé čerpanie, neefektívnosť či podozrenia z klientelizmu, tvár Slovenska sa vďaka podpore z Európskej únie nezmazateľne zmenila.

Zisk: sedem a pol miliardy

Za desať rokov od vstupu do Únie sme z jej rozpočtu použili o 7,5 miliardy eur viac, ako sme prispeli. A v najbližších rokoch to môže byť oveľa väčšia suma. Ako dokážeme európske peniaze využiť, je napokon vitzkou Slovenska. Ešte stále máme totiž k dispozícii značný objem financií z predchádzajúceho obdobia. Napriek negatívnym skúsenostiam - alebo aj práve s ohľadom na ne - by sme obrovskú príležitosť, ktorú naša štátna správa, samospráva či podnikatelia v najbližších rokoch opäť majú, mali dobre využiť.

Viac než štátny rozpočet

Slovensko je jedna z mála krajín Únie, ktorá v rokoch 2014 až 2020 získa z európskych fondov vyššiu sumu peňazí. Spolu to môže byť v novom rozpočtovom období až 15,3 miliardy eur na štrukturálne a investičné projekty. Ďalšie prostriedky prídu na Slovensko na priame platby pre farmárov a cez celoeurópske programy. Celkové príjmy z rozpočtu Európskej únie by v tomto období mali dosiahnuť až 20,3 miliardy eur, no necelými siedmimi miliardami Slovensko do spoločného rozpočtu aj prispeje. Naša krajina ostane jedným z najväčších čistých príjemcov európskej pomoci. Čistý zisk by mal dosiahnuť úroveň 13,5 miliardy eur, čo je viac, ako bol celý príjem štátneho rozpočtu za minulý rok.

Peniaze pre verejné služby

V nasledujúcich rokoch sa zmení štruktúra projektov, na ktoré nám Únia prispeje. Hlavným cieľom bude pomôcť Slovensku lepšie obstáť v medzinárodnej konkurencii či podporiť ekonomiku, ktorá ochraňuje prírodné zdroje. Podstatná časť európskych fondov sa zameria na investície do kvalitných cestných, železničných a vodných dopravných sietí. Do všetkých regiónov budú prúdiť aj investície na podporu výskumu a tiež inovácií pre malé a stredné podniky. EÚ kladie dôraz aj na zvyšovanie kvality života na Slovensku a zabezpečovanie prístupu obyvateľov ku kvalitným verejným službám.

115 kilometrov diaľnic

Najväčší objem peňazí, takmer štyri miliardy eur, je určených na infraštruktúru. Slovensko za ne plánuje postaviť 115 kilometrov nových diaľnic, 300 kilometrov ciest I. triedy, zrekonštruovať sto kilometrov železníc, vybudovať 27 kilometrov električkových tratí, nakúpiť 35 nových vlakových súprav a 78 vozidiel MHD, ale aj zvýšiť počet domácností so širokopásmovým internetom o polovicu. Ďalšie 3,13 miliardy eur vyrokovalo Slovensko pre oblasť životného prostredia. Za tieto peniaze by sa mala ďalej budovať protipovodňová ochrana miest a obcí, zlepšiť čistenie odpadových vôd pre ďalších 200-tisíc ľudí a zvýšiť aj podiel obnoviteľných zdrojov energií na šestinú celkovej spotreby v krajine.

Práca pre mladých

Až 2,26 miliardy eur môže smerovať do výskumu a inovácií, určené sú najmä na zvyšovanie konkurencieschopnosti. Podporia 13-tisíc malých a stredných podnikov vrátane 1400 startupov. Vzniknúť pritom môže aj štyritisíc nových pracovných miest a počet výskumníkov zvýšiť o tisíc. Na podporu zamestnanosti mladých ľudí, znevýhodnených skupín, ako napríklad zdravotne postihnutých i marginalizovaných komunit, je v operačnom programe Ľudské zdroje vyčlenených ďalších 2,2 miliardy eur. Prospech z týchto projektov môže pocítiť až 180-tisíc mladých, 250-tisíc nezamestnaných i obyvatelia 150 obcí s rómskymi komunitami.

Pomoc regiónom a farmárom

Ďalších 1,75 miliardy eur pôjde na opravu regionálnych ciest, budovanie stredísk zdravotnej starostlivosti, zvyšovanie kapacít v materských školách či zatepľovanie budov. Viac ako 1,5 miliardy eur na Rozvoj vidieka pomôže riešiť existujúce problémy, ako sú klesajúca zamestnanosť, príliš nízky počet mladých farmárov alebo menej slovenských produktov v obchodoch. Dajú sa použiť aj na posilnenie pozície farmárov v potravinovom reťazci, spoločné spracovanie a predaj, skrátenie potravinového reťazca alebo na ochranu farmárov pred dôsledkami epidémií a prírodných katastrof. Ďalšie tri miliardy eur pôjdu na priame platby farmárom.

Slovensko 2020

Ani 15,3 miliardy zo štrukturálnych a investičných fondov určených výlučne pre Slovensko však ešte nie je všetko, čo môžeme z európskej podpory vyťažiť. Únia spustila aj niekoľko celoeurópskych programov, do ktorých sa môžu zapojiť aj Slováci. Zhruba 80 miliárd eur v programe Horizont 2020 je určených na podporu vedy, priemyslu a inovácií, program COSME s kapitálom 2,3 miliardy eur pomôže malým a stredným podnikom získať rizikový kapitál na rozvoj nových projektov. Z 33 miliárd eur v Programe na prepájanie Európy sa budú financovať predovšetkým dopravné projekty s európskym rozmerom, ako napríklad diaľnica z Kysúc do Poľska alebo plavebné úpravy na Dunaji. Ďalšie programy ako Erasmus+, Európa pre občanov alebo Kreatívna Európa sú určené na podporu študentov, samospráv, umelcov či médií. To, ako bude Slovensko vyzeráť v roku 2020, aká tu bude životná úroveň a služby, bude do veľkej miery závisieť aj od toho, ako sa chopíme šance, ktorú nám dávajú európske prostriedky. Dušan Chrenek Autor je vedúci Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku

Hoci pútajú pozornosť najmä nedostatky ako pomalé čerpanie či podozrenia z klientelizmu, tvár Slovenska sa vďaka podpore z EÚ nezmazateľne zmenila.

Milan Semančík: Koniec mliečnych kvót ohrozí dlhoročných výrobcov

(17.02.2015; www.euractiv.sk; euractiv.sk, , s. -; Redakcia)

Na deregulácii komodít v EÚ budú profitovať najmä veľké krajiny. Slovenskí poľnohospodári už teraz často predávajú za ceny pod výrobnými nákladmi, hovorí predseda Slovenskej poľnohospodárskej a potravinárskej komory (SPPK) Milan Semančík.

Ruské embargo na dovoz potravín z EÚ trvá už od augusta a jeho zrušenie je v nedohľadne. Podarilo sa slovenským producentom adaptovať na túto situáciu?

Od začiatku sme hovorili predovšetkým o druhotných dopadoch ruského embarga, pretože my veľa priamych exportérov nemáme a objemovo sme napočítali priame straty zhruba vo výške 6 miliónov eur, čo nie je žiadna závratná čiastka. Naši členovia však zápasia s tým, že vznikol pretlak tovaru v rámci Európskej únie, čo stláča dole jeho ceny. Vidíme to na komoditách ako ovocie, zelenina a aj v mliečnom sektore. Takisto poklesli ceny bravčového mäsa, pričom tie prepady sú dosť výrazné a producenti sa dostávajú hlboko pod výrobné náklady. Toto je veľké ohrozenie našich prvovýrobcov a následne aj spracovateľov.

Nedávno sa v Európskom parlamente prerokovávala možnosť, že by únia vyžadovala zisťovanie pôvodu mäsa v spracovaných potravinách. Podľa Európskej komisie by to mohlo znamenať zdraženie potravín až o 50 %. Odhady, na ktoré sa odvolávali poslanci, hovorili o podstatne nižšom čísle. Uvítalo by v tomto smere SPPK sprísnenie pravidiel?

Nemáme problém podporiť aktivity, ktoré budú smerovať k tomu, aby sa na stoly zákazníkov dostávali kvalitné, zdraviu neškodné potraviny. Musí to však byť, samozrejme, vyvážené. Pokiaľ by to malo výrazne predražiť výrobu a celé sledovanie by stálo neúmerne veľa, tak je skutočne na uvážení, či je toto tá najsprávnejšia cesta. Na bravčovom mäse vidíme, že nákupná cena je na 1 eure za kilogram živej hmotnosti a výrobný náklad sa pohybuje kdesi na úrovni 1,35 E/Kg. Keby sa k tomu ešte pridávali ďalšie bariéry, pre sektor by to mohlo mať nepríjemné dôsledky. Podporíme všetko, čo prispeje k čerstvosti, kvalite a zdravotnej bezchybnosti potravín pre spotrebiteľov.

V apríli má v únii dôjsť ku koncu platnosti mliečnych kvót. Plynú z toho pre slovenských producentov aj nejaké príležitosti, alebo podľa vás preváži tlak na znižovanie cien?

Vidíme to skôr ako ohrozenie, nie ako príležitosť. Naše obavy sa začínajú už pomaly naplňovať, pretože dochádza k postupnému poklesu ceny surového kravského mlieka. Aj v tomto prípade sa už dostávame pod

výrobné náklady, čo nie je dlhodobu udržateľné. Pokiaľ sa nič mimoriadne nestane a neprijmú sa nejaké výraznejšie opatrenia na podporu tohto sektora, musíme novú situáciu vnímať skôr ako ohrozenie. Okrem iného aj preto, že cena sa pomaly, ale isto, prepadne pod 30 centov za kilogram. Ak sa to stane, postupne budú končiť s výrobou mlieka aj tí poľnohospodári, ktorí sa jej venujú už dlhšie. Dlhodobu sa totiž nedá vyrábať so stratou žiadna komodita. Obávame sa, že aj v tomto prípade sa prejaví nerovnosť podmienok v podnikaní medzi jednotlivými členskými krajinami EÚ. Štáty, ktoré sú bohatšie a nalievajú do sektora viac zdrojov, pomôžu svojim chovateľom a výrobcam prečkať horšie časy. My tiež hľadáme isté cesty. Ak sa nám to však nepodarí, bude to pre nás veľmi ťažké obdobie.

Priestor na vývoz mlieka do krajín mimo EÚ nevidíte?

My sme malí hráči, krajiny západnej Európy sú veľkí producenti. Napríklad Nemecko je najväčší výrobca mlieka, jeho ročná kvóta je na úrovni 30 miliárd kilogramov. Naša kvóta je niečo cez miliardu, no v skutočnosti ju nenaplníme a vyrábame len vyše 800 miliónov kilogramov ročne. Pritom Nemecko už o túto hodnotu svoju produkciu zvýšilo a pripravuje sa na zrušenie kvót a určité expandovanie. Toho sa obávame. Samozrejme, nám by veľmi pomohlo, keby sa mlieko z európskeho trhu dostávalo do tretích krajín, pretože to by mohlo tlak na jeho nákupné ceny trochu zmierniť.

Očakávate podobné trendy aj v súvislosti s pripravovaným zrušením kvót na cukor?

Určite áno. Napokon, ak sa vrátíme do minulosti, v rámci Slovenska sme mali 10 fungujúcich cukrovarov. Reforma v tomto smere dospela tam, že máme 2 cukrovary a stanovenú ročnú kvótu zhruba 112-tisíc ton, čo nepostačuje ani na pokrytie slovenskej spotreby. Takže aj tu sú obavy z podobného vývoja ako pri mlieku.

Na tlačovej konferencii ste spomínali, že obchodné reťazce tlačia na vyššiu obchodnú maržu pri slovenských výrobkoch. Prečo by to robili?

Oni to síce neradi počujú, ale my tie výhrady máme od našich dodávateľov. Stále nás upozorňujú, že naše a zahraničné porovnateľné produkty sú na pultoch s rozdielnou maržou. Keď je rozdielna marža v neprospech našej potravinu, potom je, samozrejme, oveľa ťažšie predajná a spotrebiteľ siahne po zahraničnej. Spotrebiteľský patriotizmus u nás ešte nie je na takej úrovni ako vo vyspelejších krajinách a odvíja sa aj od toho, čo umožňuje rodinný rozpočet.

Vravíte teda, že rozdielna marža vniká preto, že naši výrobcovia majú slabšiu rokovaciu pozíciu?

Áno, obchodné reťazce sú v zahraničných rukách a nie nadarmo sa hovorí, že je bližšia košeľa ako kabát. Platí to aj v tomto smere a to nás mrzí. Aj my by sme radi vyrábali a zamestnávali ľudí.

SPPK urobila v slovenských základných školách prieskum o plytvaní potravinami. Boli pre vás niektoré zistené poznatky prekvapením?

Boli sme príjemne prekvapení už tým, že sa do prieskumu zapojilo 1253 žiakov zo 42 základných škôl. Prieskum sa robil v triedach od prvého do deviateho ročníka a prekvapilo nás, že najviac plytvajú potravinami piataci. Najviac sa plytvá s potravinami, ktoré sú pripravované v rámci stravovania, najmä s polievkami a s druhým jedlom. Musíme pracovať na tom, aby k tomu v takom rozsahu ďalej nedochádzalo. V rámci nášho projektu Hovoríme o jedle oslovujeme najmladšiu generáciu. Počas týždňa sa snažíme o jedle hovoriť a pripomínať jeho význam. Pokiaľ žiak nie je veľmi hladný, vyvstáva otázka, či by si napríklad polievku mal vôbec brať a vzápätí ju odniesť. Rozhodne je to podnet na zamyslenie. Aj preto budeme v týchto aktivitách pokračovať a pokúsime sa hľadať ďalšie zaujímavé spôsoby, pomocou ktorých by si deti túto problematiku osvojili a začali sa podľa toho správať pri svojom stravovaní.

Ministerstvo pôdohospodárstva chce zvýšiť stavy ošípaných

(17.02.2015; Rozhlasová stanica Slovensko; Rádiožurnál Slovenského rozhlasu; 12.00; por. 17/18; Leona Kočkovičová Fučíková / Oto Görner)

Oto Görner, moderátor:

"Ministerstvo pôdohospodárstva chce zvýšiť stavy ošípaných zo súčasných 650-tisíc na 800-tisíc kusov do roku 2020. O investovanie do chovu prasiat prejavilo záujem už niekoľko väčšinou dánskych firiem. Často však narážajú na nesúhlas obcí. Ľudia sa obávajú zápachu a kontaminácie vôd močovinou."

Leona Kočkovičová Fučíková, redaktorka:

"Až 32-tisíc kusov ošípaných chcela na farme vo Veľkom Mederi chovať dánska firma. Obyvatelia sa obávali prílišného zápachu, zlého vplyvu na turizmus, ale aj kontaminácie spodných vôd na Žitnom ostrove. Investor napokon od svojho zámeru odstúpil. Predseda Zväzu chovateľov ošípaných Andrej Imrich."

Andrej Imrich, predseda Zväzu ošípaných:

"Podporujeme chov ošípaných, ale nie v takých obrovských koncentráciách, je tam veľké nebezpečenstvo znečistenia spodných vôd."

Leona Kočkovičová Fučíková:

"Kontaminácie vody a zápachu sa obávajú aj ľudia v Ipeľskom Sokolci neďaleko Želiezoviec. Iná dánska firma plánuje za 10 miliónov eur prerobiť bývalé kravíny na farmu s piatimi tisíckami ošípaných. Ľudia tu o novej farme nechcú ani počuť. Starosta Ipeľského Sokolca Arnold Ozsvald sa obáva, že turisti pre zápach

do obce prestanú chodiť."

Arnold Ozsvald, starosta Ipeľského Sokolca:

"Nemáme vodovod, takže my máme len studne vlastné a keď sa tie podzemné vody kontaminujú, tak budeme mať ešte horšiu vodu ako teraz momentálne máme."

Leona Kočkovičová Fučíková:

"Na to, aby farmu založili, budú investori potrebovať súhlas občanov a stavebné povolenie od obce. Predbežný záujem starosta už zisťoval. Zo 455 odpovedí ich 433 zámer zamietlo. Investor sa však snaží ľudí v obci presvedčiť a vylučujú akúkoľvek kontamináciu pôdy hnojovicou. Jednou z mála obcí na juhu, kde sa ľudia proti obnoveniu chovu ošípaných nepostavili, je Palárikovo. Na novej farme vytvoria aj 54 pracovných miest. Starosta Palárikova Jozef Derňár."

Jozef Derňár, starosta Palárikova:

"Odjakživa vlastne živočíšna výroba patrila k obciam. Niekde z niečoho musíme aj žiť."

Leona Kočkovičová Fučíková:

"Podľa manažérky Polnovakia Agrar, s.r.o Anny Zemanovej sa už na spolupráci dohodli aj s miestnymi poľnohospodármi."

Anna Zemanová, manažérka Polnovakia Agrar, s.r.o:

"Budú sa prioritne využívať komunikácie poľné tak, aby sme sa maximálne vyhli pri preprave hnojovici ľudským obydliam."

Leona Kočkovičová Fučíková:

"Pri Palárikove teda už asi na budúci rok vyrastie jedna z najväčších a najmodernejších fariem na Slovensku. Chovať by tu mali až 7-tisíc kusov ošípaných."

V Štúrove sa chystá investícia za 50 miliónov eur

(17.02.2015; www.pravda.sk; Spravodajstvo, 12:14, s. -; SITA)

V Štúrove by mal vyrásť závod na výrobu biopalív a bioriedidiel. Spoločnosť Miper chce do výstavby závodu investovať približne 50 miliónov eur.

Vďaka tejto investícii vznikne 80 nových pracovných miest. Firma už predložila svoj investičný zámer na posúdenie vplyvov na životné prostredie (EIA).

V závode bude investor vyrábať bio-butanol, bio-acetón a bio-etanol z kukuričného zrna technológiou ABE. "Táto technológia využíva stekutenie škrobu na cukry a ich následnú fermentáciu na výrobu biopalív a bioriedidiel," vysvetli investor. Ročne by sa malo v závode vyrobiť 50 tisíc ton biopalív a bioriedidiel. Na výrobu daného množstva produktov bude potrebných približne 215 tisíc ton kukurice. "Výroba riedidiel ABE technológiou od roku 1950 klesala, až sa prakticky zastavila z dôvodov nízkej vyťažnosti. N-butanol sa začal vyrábať výhodnejšie z ropy, ktorá bola lacnejšia ako poľnohospodárske suroviny. Navrhovaný spôsob výroby nahradzuje v súčasnosti používanie suroviny z ropy," dodal investor.

Okrem spomínaných hlavných produktov bude v procese výroby pri fermentácii vznikať aj oxid uhličitý. Ten chce investor plniť do tlakových fliaš a následne predať. S výstavbou závodu chce investor začať začiatkom roka 2017. Ukončenie výstavby je naplánované o rok neskôr.

Spoločnosť Miper, s. r. o. má podľa údajov z Obchodného registra SR sídlo v Palárikove. Vznikla v roku 2011 a vlastní ju jedna fyzická osoba. Výška základného imania spoločnosti je 5 tis. eur.

Prečo sa u nás vyhlásilo a zrušilo len minulý rok cez tisíc tendrov?

(19.02.2015; www.sme.sk; Blogy, 09:38, upravené 19.2.2015 o 10:10, s. -; Martin Turček, Transparency International Slovensko)

V novembri 2009 vyhlásila obec Moravany nad Váhom neďaleko Piešťan súťaž na opravu a skrášlenie centra tejto dvojtisícovej obce z eurofondov. O osem dní na to bol tender zrušený. O štyri dni opätovne vyhlásený. A potom znovu zrušený... a takto dokola spolu päťkrát.

Obstarávanie boli zrušené či už obcou, ale Úradom pre verejné obstarávanie za diskrimináciu firiem. Obec, vedená starostom Petrom Hulmanom už od roku 1998 (pôvodne HZDS, potom nezávislý, HZD, dnes Smer), napríklad dvakrát pri ponukách šiestich firiem vylúčila všetkých okrem jedného. V jednom tendri za to, že im chýbali formálne dokumenty požadované nad rámec zákona, v druhom za to, že buď ceny pri tendri za 665 tisíc eur zaokrúhlili na zlý počet desiatinných miest, resp. že ponúkaná cena bola príliš nízka (mimočodom, vylúčená ponuka bola o štvrtinu vyššia ako tá, ktorú obec nakoniec v poslednom tendri akceptovala).

Zákazku si nakoniec v apríli 2012 definitívne odniesla trnavská firma TSS Grade, v tom čase ešte v portfóliu údajného sponzora Smeru Vladimíra Poóra. O päť mesiacov bola rekonštrukcia centra dokončená. Minulý rok bol Hulman opätovne zvolený do funkcie starostu.

Rušenie tendrov stojí milióny

Od roku 2009 zrušili naše verejné inštitúcie už päť tisíc tendrov. Dlhodobo sa ruší okolo 11% všetkých vyhlásených zákaziek (podobný problém majú aj v Česku, kde sa ruší cez 14% súťaží). Minulý rok sme však zaznamenali rekord - zrušených bolo 1100 tendrov, o 60% viac ako rok predtým.

Hrubým odhadom stojí krajinu takáto neprofesionalita už milióny eur v čase a práci na strane ako zadávateľa, tak aj uchádzajúcich firiem, nehovoriac o odklade benefitov pre občanov z úspešného tendra.

Napríklad uchádzači v zrušených obstarávaníach rekonštrukcie kultúrnych objektov pod hlavičkou ministerstva kultúry museli byť mimoriadne nadšení. Ministerstvu sa totiž podarilo zrušiť štyri tendre s priemernou dĺžkou trvania 2 roky. Všetky boli nakoniec zrušené Úradom pre verejné obstarávanie, najdlhší z nich, zrušený po štyroch rokoch, zahŕňal aj súdny proces. Skúste sa vžiť do kože podnikateľa, ktorý musí byť 4 roky pripravený plniť zmluvu ako víťaz verejného obstarávania, ktoré ale môže byť verdiktom súdu kedykoľvek zrušené. Asi by nás neprekvapilo, ak by takýto podnikateľ už nikdy o štátnu zákazku nesúťažil.

Ak by sme zarátali len týždeň pracovného času dvoch zamestnancov na strane štátu a dvoch na strane každého z troch uchádzačov, ktorí v priemere pracujú na neskôr zrušenom obstarávaní s priemerným platom tisíc eur, vychádzajú nám vyhodnené peniaze pri 5000 zrušených tendroch od roku 2009 na takmer sedem miliónov eur. Z toho jeden a pol milióna eur pripadá na minulý rok.

Najviac rušia na vnútre

Najviac zrušení obstarávaní od roku 2009 si pripísalo ministerstvo vnútra - 99. Druhé sú štátne Lesy so 70 zrušeniami a tretia Slovenská technická univerzita, ktorá zrušila 69 tendrov. Vo všetkých prípadoch však ide o inštitúcie obstarávajúce veľmi často. Proporcne najviac rušia tendre naše župy, na čele s košickou. Šesť z ôsmich žúp sa nachádza v top20 obstarávateľov s najväčším počtom zrušení.

Raritou sú ministerstvo pôdohospodárstva, Západoslovenská vodárenská spoločnosť a mestá Humenné, Považská Bystrica či Tvrdošín, ktoré mali za ostatných päť rokov dokonca viac zrušených veľkých tendrov ako tých úspešných.

Rušené sú zákazky obstarávajúce všetko možné, najčastejšie je to internetové pripojenie, dodávka elektriny, či plynu. Zaujímavé však je, že kým takmer 90% ukončených zákaziek je posudzovaných podľa najnižšej ceny ako jediného kritéria, pri zrušených zákazkách je to presne opačne - veľká väčšina šla podľa viacerých kritérií.

Rozhodovanie podľa viacerých kritérií je pritom komplikovanejšie, vhodnejšie pre špecifické predmety obstarávania. Zároveň môže byť takto vyhodnocovaný tender ľahšie manipulovateľný. Otázkou teda je, či sa medzi zrušenými súťažami nachádza množstvo špecifických zákaziek, ktoré boli zrušené kvôli komplikovanosti ich obstarávania či nedostatočným ponukám, alebo množstvo zákaziek, ktoré mali byť za použitia menej transparentných mechanizmov dohodené spriatelenným firmám, ibaže plány nevyšli, tak radšej sa súťaže zrušili.

Skryté dôvody rušenia

Skutočné dôvody zrušenia je ťažké zistiť. O dôvode zrušenia tendrov obstarávateľom z Moravian nad Váhom sme sa dozvedeli preto, lebo na obecnom úrade vyhovelí našej infožiadosti a dôvody nám opísali. Mnohí iní obstarávatelia však na našu infožiadosť vôbec nereagovali a z oficiálnych hlásení o rušení sa takmer nikdy nedozvieme skutočný dôvod. Nedávno sa na to sťažoval aj riaditeľ veľkej stavbárskej firmy ZIPP Juraj Hirner.

Podľa zákona je možné tender zrušiť, ak neprídu ponuky spĺňajúce požiadavky, alebo príde len jedna ponuka, či ak tender pre porušenie zákona zruší Úrad pre verejné obstarávanie. No viac ako dve tretiny tendrov sú oficiálne zrušené kvôli "zmene okolností."

Keď sme sa napríklad pýtali, v čom spočívala tá "zmena okolností," na Jahnátkovom ministerstve pôdohospodárstva nám odpovedali v zmysle Hlavy XXII:

"V širokom spektre aktivít v predmetoch obstarávania sa vyskytujú skutočnosti, ktoré plne vystihuje taxatívne znenie paragrafu 46 zákona o verejnom obstarávaní v bodoch - podmienkach, kedy je možné proces zrušiť. Skutočnosť, že veľká časť našich verejných obstarávaní bola zrušená si vysvetľujeme tým, že tieto skutočnosti nastali."

Rušiť menej, a transparentnejšie

Rušenie obstarávaní je možnosť, ktorú obstarávateľ potrebuje v prípadoch, kedy by dokončenie verejného obstarávania znamenalo viac problémov ako jeho zrušenie. Momentálne je však rušenie tendrov pričasté a netransparentné. Jasnejšia špecifikácia dôvodov prospeje verejnej kontrole a umožní občanom dozvedieť sa, či sa pri rušení tendra hľadelo na ich dobro, alebo na dobro niektorého z uchádzačov.

Martin Turček

Ak sa Vám článok páčil a chcete, aby sme pochybnosti pri tendroch skúmali aj naďalej, podporte nás svojimi 2 % dane z príjmu. Ďakujeme!

Článok je súčasťou dvojročného projektu Monitoring verejného obstarávania, ktorý bol podporený sumou 87 750 eur z Fondu pre mimovládne organizácie, ktorý je financovaný z Finančného mechanizmu EHP 2009-2014. Správcom Fondu je Nadácia otvorenej spoločnosti - Open Society Foundation. Cieľom Fondu je rozvoj advokačných a watch-dogových aktivít. Podmienkou projektu pre Transparency je nájsť 10% alebo 8

775 eur z iných zdrojov.

LEHOTY NA ETIKETÁCH POTRAVIN MÄTÚ SPOTREBITEĽOV

(19.02.2015; Košice Dnes; č. 34, DNES RADÍ, s. 10; JANA VARGOVÁ)

DÁTUM SPOTREBY A DÁTUM MINIMÁLNEJ TRVANLIVOSTI NIE JE TO ISTÉ, ČASTO SA ODLIŠUJÚ

Ak sa spotrebiteľ pri nákupe zaujíma, čo je na etiketách napísané, môže si všimnúť, že lehota, do ktorej sa má výrobok spotrebovať, býva označená dvoma spôsobmi: slovami "Dátum spotreby" a "Dátum minimálnej trvanlivosti". Obyčajný človek často vôbec netuší, aký je medzi týmito dátumami rozdiel. Ak sa do toho ešte pripletie pojem "záručná lehota" poprípade "záruka", začína byť v pojmoch zmatok ešte väčší. Aký je medzi týmito dátumami rozdiel?

Oslovili sme Mgr. Lenku Skalickú, hovorkyňu Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky, aby nám pomohla zorientovať sa medzi týmito pojmami.

Aký je rozdiel medzi minimálnou trvanlivosťou a dátumom spotreby?

"Podľa zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov potraviny nemožno uvádzať na trh po uplynutí ich dátumu spotreby alebo dátumu minimálnej trvanlivosti. Pokiaľ ide o označenie potravín dátumom spotreby - je to dátum určený výrobcom, ukončujúci dobu použitia potraviny, ktorá z mikrobiologického hľadiska podlieha rýchlej skaze a môže po krátkom čase predstavovať bezprostredné nebezpečenstvo pre zdravie ľudí. Dátum minimálnej trvanlivosti potraviny (opäť stanovený výrobcom potraviny) je definovaný ako dátum, do ktorého si potravina pri správnom skladovaní uchováva svoje špecifické vlastnosti."

Môžu potraviny po uplynutí týchto lehôt poškodiť zdravie?

"Podľa súčasnej platnej legislatívy možno na predaj ponúkať len potraviny, ktoré sú v dátume trvanlivosti (či už ide o dátum spotreby alebo dátum minimálnej trvanlivosti). Akákoľvek potravina - či už na začiatku alebo na konci svojej trvanlivosti musí byť zdravotne bezpečná a musí si zachovať svoje kvalitatívne vlastnosti. Preto v danej súvislosti nemožno uvažovať o tom, či potravina môže poškodiť zdravie."

Dokedy sa môžu konzumovať potraviny, ktoré sú po dátume spotreby či po dátume minimálnej trvanlivosti? Aké je tam obmedzenie?

"Vo všeobecnosti nemožno určiť, akú dlhú dobu potravina ešte môže vyhovovať pred alebo po uplynutí dátumu spotreby alebo dátumu minimálnej spotreby. Potraviny uvádzané na trh, musia byť zdravotne bezpečné, za čo počas ich uvedenia na trh zodpovedá ten, kto ich na trh uvádza (výrobca, predajca). Výrobca pri určení dátumu "trvanlivosti" potraviny musí mať v rámci správnej výrobných praxe definovanú potravinu ako bezpečnú s ohľadom na možné mikroorganizmy a jej kvalitu (napr. zachovanie zmyslových vlastností)."

Ktoré potraviny sú z hľadiska dátumu spotreby najrizikovejšie a najrýchlejšie sa kazia?

"Dátumom spotreby sa označujú potraviny rýchlo sa kaziace (epidemiologicky rizikové, napr. lahôdkárske výrobky, cukrárske výrobky, niektoré mliečne výrobky - jogurty, mäkké mäsové výrobky atď.). Ide prevažne o potraviny s trvanlivosťou niekoľko dní od ich dátumu výroby, vyžadujúce si chladenie, sú citlivé na nedodržanie podmienok skladovania, nedodržanie podmienok hygieny počas manipulácie s nimi (majú vhodné prostredie pre množenie mikroorganizmov aj choroboplodných; nesprávnou manipuláciou s nimi alebo ich kontamináciou môžu vzniknúť gastrointestinálne ochorenia - hnačka, zvracanie a pod. V prípade potravín označených dátumom minimálnej trvanlivosti ide o potraviny s dlhodobjšou trvanlivosťou (týždne, mesiace ap.) - z dôvodu ich podstaty - zloženia (napr. cukor, nealkoholické nápoje) alebo z dôvodu použitej technologickej metódy výroby (napr. konzervy). V prípade potravín s dlhou trvanlivosťou môže dôjsť k narušeniu zmyslových vlastností (napr. zmena farby, chuti, celkového vzhľadu - napr. rozkladom tukov)."

Sú nejaké odporúčania na konzumáciu čerstvých potravín (vajcia, chlieb, salámy, ovocie...)?

"Vo všeobecnosti je možné odporučiť, že pri manipulovaní s potravinou, napr. v domácnosti, je potrebné zachovávať zásady hygieny (napr. nepoužívať na krájanie dosky a pracovné náradie na hotové tepelne opracované potraviny, napr. uvarené mäso, knedle, ak sa predtým použili na krájanie surového mäsa a neboli dôkladne umyté. Je potrebné dodržiavať osobnú hygienu (čistotu rúk). Potraviny vyžadujúce si chladenie máme uchovávať počas celej doby trvanlivosti v chladničke pri teplote, ktorú odporúča výrobca na obale potraviny. Nerobiť zbytočne veľké zásoby potravín a skonzumovať nakúpené potraviny čím skôr, pokiaľ sú v dátume trvanlivosti."

Maďari investujú 330 miliónov eur do Tokaja

(19.02.2015; TRENDreštaurácie, s. -; jh)

Najznámejšia maďarská vinárska oblasť Tokaj dostane významnú finančnú injekciu - Maďari sem plánujú "naliať" 330 miliónov euro.

Tie majú ísť najmä do katalogizácie a obnovovania viníc, do marketingu, zlepšenia turistickej

infraštruktúry ale aj do ostatnej poľnohospodárskej výroby v oblasti. Okrem modernizovania viníc chce Maďarsko investovať do medzinárodného posilnenia značky Tokaj, najmä v oblasti obchodu, gastronómie ale aj individuálnych konzumentov. Uvádza to portál yoopress.com s odvolaním na tlačovú správu maďarskej vlády. Peniaze poskytne vláda v Budapešti a časť bude z fondov Európskej únie. Vinárstvo v Tokaji vytvára priamo 5 500 pracovných miest, ďalšie tisíce sú naň naviazané. Celkovo tu obhospodarujú 5 800 ha vinogradov.

Ďalších desať miliónov euro už bolo investovaných do dvojročného projektu, ktorého cieľom je zvýšiť vo svete povedomie a poznateľnosť značky Tokaj. Zadávateľom projektu je takisto maďarská vláda a realizuje ho renomovaná medzinárodná marketingová agentúra Claessens International. Tá pracuje napríklad pre exkluzívne značky ako Perrier-Jouet, Antinori či Petrus. Podľa jej doterajších prieskumov sa vína z maďarského Tokaja ponúkajú v 20 percentách reštaurácií v USA, ktoré majú aspoň jednu michelinovskú hviezdičku, vo Veľkej Británii ho ponúka 29 percent reštaurácií rovnakej úrovne, v Nemecku je to len 5 percent.

Európsky dvor audítorov - za plytvaním EÚ je nadmerná byrokracia

(20.02.2015; www.sulik.sk; , , s. -; Filip Vačko)

Európsky dvor audítorov vydal v utorok štúdiu, v ktorej sa zaoberá dôvodmi dlhodobého plytvania pri projektoch Európskej únie, konkrétne v politike rozvoja vidieka. V štúdiu len ťažko nájdeme šokujúce prekvapenie, keďže celá jej pointa ...

... sa skrýva už v dlhom názve súvisiacej tlačovej správy: "Komplikovanosť politiky rozvoja vidieka a slabé kontrolné mechanizmy členských krajín sú hlavnými dôvodmi vysokej úrovne chýb pri míňaní, tvrdia audítori EÚ".

Európsky dvor audítorov kritizuje pravidlá

Podľa Európskeho dvora audítorov chyby v rozvojovej politike vidieka dosiahli v rokoch 2011 - 2013 až závratných 8,2 %. Ide tak o viac ako štvornásobok cielených 2 %, čo je považované za prijateľný stav.

Najviac náchylné na chyby boli podľa Európskeho účtovného dvora projekty, pri ktorých išlo o spracovávanie poľnohospodárskych produktov. Tieto projekty pritom často dosahujú objem miliónov eur. Európsky dvor audítorov preto navrhuje neprekvapivé riešenie:

"Kľúčom k zníženiu (úrovne chýb) je nájsť správnu rovnováhu medzi množstvom a náročnosťou pravidiel spravujúcich míňanie."

Pochybné priority

Hoci by sa mohlo zdať, že krajiny Európskej únie dnes dodržiavanie pravidiel berú na ľahkú váhu, pravdou je presný opak. Európsky účtovný dvor totiž ešte dávnejšie informoval o tom, že pri rozhodnutí minúť peniaze je pre členské krajiny dôležitejšie dodržať pravidlá, ako získať za tieto peniaze dostatočnú protihodnotu.

Aj dodržiavanie pravidiel je však pri míňaní peňazí Európskej únie až na druhom mieste.

Na prvom mieste, opäť podľa tvrdenia Európskeho účtovného dvora, je v prvom rade vôbec peniaze minúť. Inak povedané - zabezpečiť čo najväčšiu úroveň čerpania peňazí, len pre samotné čerpanie.

Malý podiel viny Európskej únie

Podľa zistení Európskeho dvora audítorov má však Európska únia len prekvapivo malý podiel na zložitosti týchto pravidiel. Zatiaľ čo porušenia pravidiel EÚ predstavovali len 16 % chýb, celých zvyšných 84 % chýb sa týkalo pravidiel stanovených členskými štátmi.

Je to dôkaz toho, že členské štáty sú pri byrokracii často ešte pápežskejšie ako pápež, a teda byrokratickejší ako byrokrati Európskej únie.

Za veľké množstvo plytvania tak býva Európska únia obviňovaná neprávom.

No to neznamená, že Európska únia je úplne bez viny. Práve na úrovni EÚ sa totiž prerozdeľujú peniaze pre členské štáty, a tak je aj na samotnej Európskej únii, aby ich dokázala ustriechnuť.

Ako však vidno zo správy Európskeho dvora audítorov, bez spolupráce na strane členských krajín to bude len veľmi náročné.

TTIP: Európsky pohľad na bezpečnosť potravín

(19.02.2015; www.euractiv.sk; euractiv.sk, , s. -; Redakcia)

Analýza návrhov Európskej komisie pre kapitolu Transatlantického obchodného a investičného partnerstva TTIP v oblasti sanitárnych a fytosanitárnych opatrení. (7. január 2015).

Úvod

Európska komisia sa rozhodla 7. januára 2015 zverejniť svoje návrhy pre tretinu z 24 kapitol TTIP. K tomu je jej potrebné zablahoželať. S návrhmi na rokovanie zverejnila Komisia aj stručné prehľady a pozíčné dokumenty. Európska verejnosť tak bude mať konečne možnosť zhodnotiť podmienky pre vyjednávanie,

ktoré majú byť v jej záujme.

V kontraste s tým zástupcovia obchodnej agentúry U.S. Trade Representative (USTR) tvrdia, že proces vyjednávania je transparentný. Bez vydania rokovacích textov, ktoré už majú k dispozícii poradcovia z firiem, to znie veľmi jalovo. Obamova administratíva nekompromisne postihovala viac whistleblowerov ako všetky ostatné americké vlády dokopy. Je iba veľmi malá pravdepodobnosť, že unikne dostatok dokumentov, aby USTR nasledovala príklad Komisie.

V júli 2014 vydal Inštitút pre poľnohospodárstvo a obchodnú politiku (Institute for Agriculture and Trade Policy/IATP) analýzu sanitárnej a fytosanitárnej (SPS) kapitoly TTIP, ktorá unikla z prostredia EK. Verzia kapitoly, ktorú publikovali 7. januára, obsahuje niekoľko nových vlastností, má zmenenú štruktúru a zmierné zmenený dôraz.

Nasledujúca analýza nie je porovnaním, ktoré by sa pokúšalo zhrnúť vývoj návrhu zo strany Komisie. Je skôr pokusom o zhodnotenie najnovšieho európskeho návrhu sanitárnej a fytosanitárnej kapitoly, čiastočnej aj v kontexte s uniknutým a doteraz nezverejneným návrhom kapitoly o spolupráci v oblasti regulácie (Regulatory Cooperation/RC).

Administratívna prekážka

(18.02.2015; Roľnícke noviny; č. 08, titulná strana, s. 2; BOHUMIL URBÁNIK)

Predstavitelia Potravinárskej komory Slovenska (PKS) považujú povinné označovanie pôvodu mäsa na obaloch potravín za ďalšiu administratívnu prekážku, ktorá poškodí nielen potravinárov, ale aj spotrebiteľov a životné prostredie. PKS to uviedla vo vyhlásení, ktoré poskytla redakcii týždenníka Roľnícke noviny.

BRATISLAVA. Ako je známe, poslanci Európskeho parlamentu nedávno podporili zavedenie povinnosti označovať miesto pôvodu mäsa, ktoré sa používa ako zložka pri výrobe potravín. Stalo sa tak aj napriek skutočnosti, že Európska komisia vo svojej štúdii upozornila, že toto opatrenie zvýši ceny potravín najmenej o 15 percent, ale v niektorých prípadoch je možné zvýšenie cien aj o 50 percent.

Priamy vplyv

Zavedenie povinnosti uvádzať krajinu pôvodu mäsa v spracovaných potravinách bude mať priamy dopad na balenie mnohých potravín, ktoré si bude vyžadovať prispôsobovanie označenia, bude mať dopad aj na veľkosť produkcie a na veľkosť šarží, na prevádzku technologického zariadenia, na plánovanie ako aj na skladovanie alebo na zníženie flexibility spracovateľov potravín z dôvodu odlišenia zdroja, uvádza sa v stanovisku PKS. Potravinári, združení v PKS, zároveň pripomínajú, že nová povinnosť bude mať v neposlednom rade aj významný finančný dopad na ďalšiu zmenu systému označovania potravín a na komplexnú výmenu obalového materiálu. Pritom len nedávno, 13. decembra 2014, nadobudlo účinnosť iné nariadenie, konkrétne nariadenie č. 1169/2014 o poskytovaní informácií o potravinách spotrebiteľom. Už po nadobudnutí účinnosti tohto nariadenia boli potravinári prinútení k prvej výmene obalového materiálu. Prezident PKS Daniel Poturnay konštatuje, že zo strany veľkých štátov EÚ, ktoré majú nadprodukcii poľnohospodárskych surovín, je iniciatíva, zameraná na zavedenie ďalšej povinnosti v označovaní potravín vcelku logická, keďže ich domáci producenti nebudú mať problém s označovaním krajiny pôvodu. Odlišná je však situácia v štátoch ako je napríklad Slovensko, kde domáci prvovýrobcovia svojou produkciou nedokážu pokryť požiadavky potravinárskeho priemyslu, ktorý je v dôsledku toho nútený hľadať aj zahraničných dodávateľov. Potravinári, reprezentovaní PKS, sa domnievajú, že v čase pretrvávajúcej krízy je povinné označovanie pôvodu mäsa ako zložky potravín luxusom, pretože bude viesť k ďalšiemu znižovaniu konkurencieschopnosti mnohých potravinárskych podnikov, slovenské nevynímajúc, a na trhu to bude vytvárať nedostatky v dôsledku špecifických požiadaviek pôvodu od spotrebiteľov, čo povedie k priamemu zvýšeniu cien mäsa ako vstupnej suroviny pre mäsové potravinárske výrobky. Podľa PKS táto zmena povedie k zvýšeniu nacionalizácie a k segregácii trhu, čím sa na vnútornom trhu EÚ i vo svetovom obchode vytvoria nové prekážky. A následné zvyšovanie cien surovín bude prekážkou pri zavádzaní inovácií.

Aké pohnútky?

"Všetky spoločnosti v EÚ, a to od malých až po veľké, budú musieť opäť zápasiť s nezmyselnými finančnými dopadmi na ich podnikanie. Dopady však najviac postihnú malé a stredné podniky, ktoré v potravinárskom priemysle tvoria až 99 percent zo všetkých potravinárskych podnikov," uviedol D. Poturnay. Pripomenul, že v EÚ v mäso spracujúcom priemysle pôsobí viac ako 13 000 spoločností, ktoré spolu zamestnávajú približne 350 000 ľudí, a tieto firmy dosahujú obrát vo výške 85 miliárd eur. "Naozaj nechápem, aké pohnútky vedú poslancov Európskeho parlamentu k tomu, aby ohrozili mäso spracujúci priemysel," konštatoval D. Poturnay. Poslanci Európskeho parlamentu podporili uznesenie o povinnom označovaní aj napriek tomu, že podľa štúdie Európskej komisie spotrebiteľia nie sú ochotní platiť za tieto informácie na obaloch v podobe vyšších maloobchodných cien hotových potravinárskych výrobkov.

5 nezmyslov o cholesterole: Nemusíte sa ho báť, jedna vec je ešte omnoho horšia!

(19.02.2015; www.casprezeny.azet.sk; Čas pre ženy, 06:00, s. -; Casprezeny.sk)

Mnoho ľudí robí tú chybu, že sa snaží zo svojho jedálnička cholesterol vypustiť, ale ubrať by mali z niečoho celkom iného.

Chcete dobrú správu na úvod? Ženy, ktoré majú vyššiu hladinu cholesterolu, žijú dlhšie. A ešte jednu? Cholesterol, obsiahnutý v živočíšnych produktoch, nie je zďaleka taký nebezpečný, ako sa doteraz predpokladalo, skôr naopak. A ako to súvisí s chudnutím? Veľmi. Pretože mnoho ľudí robí tú chybu, že sa snaží zo svojho jedálnička cholesterol vylúčiť, ale ak by niečoho mali ubrať, sú to tuky ako také a cukry.

1. Cholesterol je čisté zlo. Škodí zdraviu, a ešte sa po ňom priberá

To rozhodne nie je pravda. Respektíve je to oveľa zložitejšie, než sa celé roky tvrdilo. Rozhodne už neplatí, že jedlá s cholesterolom sú práve kvôli nemu škodlivé, a preto by sa nemali jesť. Na tom, že podobné tvrdenie bola omylom, sa v posledných rokoch zhodli okrem iného britskí a americkí vedci. Cholesterol podľa nich riziko infarktu nezvyšuje. Mylné varovanie sa týkalo napríklad masla alebo vajec. V skutočnosti sa ľudské telo bez cholesterolu nezaobíde, hoci sa dlhé roky tvrdilo, že práve on je hlavnou príčinou ochorenia srdca a ciev. Na druhej strane naďalej platí, že škodí, keď jeme príliš veľa tuku. Jeho prebytok sa ukladá v tele, a to naše zdravie skutočne ohrozuje. Ale v tom prípade je úplne jedno, či ide o tuk živočíšny alebo rastlinný.

Volské oko

2. Najhoršie sú vajíčka

Úplne inak, než sme si dlhé roky mysleli, je to napríklad s vajíčkami. Možno preto, že v skutočnosti existuje takzvaný dobrý (HDL) a zlý (LDL) cholesterol, pričom vo vajíčkach je práve ten ľudskému telu prospešný. Žltok okrem toho obsahuje lecitín, ktorý pomáha telu hospodáriť práve s cholesterolom. Práve vajíčka sú ideálnym zdrojom bielkovín, ktoré sa skvele hodia aj pri chudnutí, napríklad vo večernom šaláte. Ľudskému telu viac než zvýšená hladina cholesterolu zlého škodí, keď má nedostatok cholesterolu dobrého.

3. Tuky sú vždy horšie ako cukor

Dlhé roky sa prakticky kládlo znamienko rovnosti medzi tuky a priberanie a škody na zdraví. A tomu zodpovedali aj všelijaké kampane bojujúce za zdravšie stravovanie a podobne. Teraz sa však zdá, že omnoho väčším strašiakom je cukor, ktorý sa doteraz ako riziko skôr podceňoval. V poslednom čase pribúdajú varovania z odborných kruhov, týkajúce sa glukózovo-fruktózového sirupu, ktorý sa ako lacnejší variant cukru repného alebo trstinového používa v potravinárstve čím ďalej, tým viac. Tento sirup pritom okrem iného zvyšuje riziko ukladania tuku medzi vnútornými orgánmi, čo už priamo podporuje riziko rozvoja niektorých chorôb. Vysoký príjem cukrov ako takých navyše zvyšuje tendenciu tela ukladať si škodlivý cholesterol.

4. Hladina cholesterolu v tele sa dá ovplyvniť jedine jedlom alebo liekmi

Nie je to tak. Pretože kladný vplyv na pomer rôznych typov cholesterolu v tele má tiež pohyb. Vhodná je občajná chôdza, ešte účinnejší je však beh alebo iné cvičenia vo vyššom tempe.

Raňajky

5. Štíhli ľudia sú zdravší, pretože majú menej cholesterolu v krvi

Vôbec nie! A v niektorých prípadoch u ľudí, ktorí sú štíhli, a pritom nešportujú a nedržia diétu - je to dokonca presne naopak, pretože ich gény spôsobujú, že sa tuk neukladá do podkožia, ale priamo od orgánov. Preto by aj štíhli ľudia mali občas podstúpiť meranie hladiny cholesterolu.

Ekonomicko-právne správy

Sociálni iba pre niekoho

(18.02.2015; Život; č. 08, VŠIMLI SME SI, s. 10,11; RICHARD FILIPKO)

SOCIÁLNOŠŤ VLÁDY niekedy pripomína schizofrenika. Vlaky poskytuje zadarmo alebo za polovičnú cenu, DPH na potraviny však udržuje takmer na najvyššej úrovni v EÚ. Znížiť ju odmieta a ľudia tak musia platiť za jedlo viac ako v iných štátoch.

Kým Slováci platia 20-percentnú daň z pridanej hodnoty (DPH) na potraviny, Nemci ju majú 7-percentnú, Taliani 4-percentnú, Angličania a Malťania dokonca nulovú. Íri majú nulovú DPH na vybrané druhy potravín ako chlieb, mlieko, čaj, kávu a podobne, na zvyšné majú 4,8-percentnú. Obyvateľom niektorých štátov je naozaj čo závidieť. Ich vlády sa nesnažia vyciacať ľudí tým, že z ceny každého rožka ide dvadsať percent do štátnej kasy, z ktorej potom platia za predražené zákazky svojim kamarátom. Premiér Robert Fico niekoľkokrát naznačil, že DPH zostane 20-percentná, nemieni ju znižovať. Jeho argument? „Ak znížite DPH, nemá to absolútne žiadny vplyv na ceny, lebo obchodníci ich neznížia, čiže darujete 200 miliónov eur obchodníkom.“ Takže už vopred podozrieva obchodníkov, že sú nenažratí a ceny by neznížili. Problém tiež

je, že súčasná vláda odmieta dodržať zákon. V minulosti bola DPH 19-percentná, no vláda Ivety Radičovej ju dočasne zvýšila na 20 %. Do zákona však vložila klauzulu, že ak deficit štátneho rozpočtu klesne pod 3 %, automaticky musia znížiť DPH naspäť na 19 %. Zvýšenie DPH vtedy Fico ostro kritizoval. Teraz, keď deficit klesol, odmieta daň znížiť.

Neúspešné pokusy

Poslanec strany Most-Híd a bývalý minister pôdohospodárstva Zsolt Simon sa pred pol rokom pokúšal predložiť dva návrhy na zníženie DPH. Prvým návrhom bolo celoplošné zníženie na 19 %. Keby to vládny Smer odmietal, v druhom návrhu chcel znížiť DPH aspoň na potraviny z 20 na 10 %. „Zmietli všetky argumenty zo stola, oni nechcú pomôcť sociálne slabším. Čím je človek sociálne slabší, tým platí viac na DPH. Ľudia z nízkopríjmových skupín totiž väčšiu časť dajú na potraviny. Keď má niekto 300 eur mesačne, na potraviny dá 200, čiže dve tretiny svojho príjmu. Kto zarába 1 000 eur, určite nedá dve tretiny na potraviny, pomer je úplne iný," hovorí Simon. Zníženie DPH na potraviny na 10 percent by sa už zrejme citeľne prejavilo na cenách v obchodoch, no Simon si spomína, že poslanci Smeru argumentovali rovnako ako predtým predseda Fico: „Tvrдили, že tak či tak by sa zníženie DPH neprejavilo v cenách pre spotrebiteľov a spôsobilo by výpadok peňazí pre štátnu kasu. Nesúhlasil som. Pri zavádzaní eura Ficova vláda vytvorila komisiu, ktorá sledovala, či za vedenie eura nespôsobí skryté zvýšenie cien. Pýtal som sa ich prečo by podobná komisia nemohla pracovať aj pri znížení DPH. Sledovala by, či sa zníženie DPH prejaví na znížení ceny. Ale žiadny argument nepomohol, Ficova vláda riešenie, ktoré by pomohlo všetkým, odmieta. Radšej robí riešenia len pre niektoré skupiny obyvateľov, napríklad tie, čo jazdia vlakmi. Ak do niektorých dedín vlaky nechodia, nemajú žiadne zvýhodnenie. Sponzori Smeru dostávajú rôzne daňové úľavy, ako napríklad firma pána Babiša alebo bývalá firma terajšieho ministra hospodárstva Pavlisa. Ale riešenie, ktoré by pomohlo všetkým, nechcú."

Výhovorky

Ohľadom DPH sme oslovili ministerstvo pôdohospodárstva, ktoré má na starosti potraviny, no z tlačového oddelenia prišla výhovorka, že s otázkami sa máme obrátiť na ministerstvo financií. Napriek tomu, že o DPH na potraviny v minulosti hovoril aj minister pôdohospodárstva Ľubomír Jahnátek. Pred dvoma rokmi sa debatovalo o možnom znížení dane a Jahnátek vravel, že si nie je istý, či by nižšia daň znamenala aj trvalé zníženie cien potravín. Takže ministri zníženie ani nevyskúšali a napriek tomu vedia, že by potraviny nezlacneli. Podobne ako na ministerstve pôdohospodárstva sme dopadli aj na ministerstve práce, sociálnych vecí a rodiny, ktoré rieši sociálnu politiku - s otázkami o dani nás odkázali na ministerstvo financií. Lenže ani tam sme nedostali odpoveď na otázky, či nepripravujú návrh na zníženie DPH. A ak nie, tak prečo, keďže vláda sa snaží pôsobiť ako sociálnodemokratická a poskytuje napríklad pre časť obyvateľov vlaky zadarmo. Úradníci z ministerstva financií poslali nič nehovoriace stanovisko, ktoré nedalo odpoveď ani na jednu z dvoch otázok. V stanovisku píš, akým spôsobom si členské štáty EÚ uplatňujú sadzby DPH, že každý štát si jej výšku určí individuálne a podobne. Pridali ešte vetu, že „na základe dostupných informácií týkajúcich sa uplatňovaných základných a znížených sadzieb DPH v jednotlivých členských štátoch EÚ možno konštatovať, že základná sadzba DPH je v 18 členských štátoch EÚ vyššia ako v SR. Medzi členské štáty EÚ s vyššou základnou sadzbou DPH patria napr. Maďarsko, Švédsko, Dánsko či Poľsko". Zabudli však napísať, že okrem Dánska je vo všetkých štátoch, ktoré vymenovali, podstatne nižšia DPH na potraviny. Spomínali Poľsko, to však má DPH na jedlo a nealkoholické nápoje vo výške 5 %, kým Slováci 20 %. V Maďarsku je 18 %, vo Švédsku 12 %. Porovnanie sadzby DPH na potraviny na Slovensku a v Európskej únii nevyznieva pre nás dobre. Najvyššiu DPH má Dánsko - 25-percentnú, Lotyšsko a Litva 21-percentnú a rovnakú ako Slováci platia v Belgicku a Estónsku. Všade inde je nižšia alebo podstatne nižšia. V úvode spomínané nulové sadzby niektorých štátov sú extrémom, no napríklad ľudia v susednom Rakúsku ju majú vo výške 10 %, v Česku 15 %, 5-percentných Poliakov sme už spomínali. Mnohé bohaté západné štáty sa tiež nesnažia plniť štátnu kasu prostredníctvom jedla. V gurmánskom Francúzsku je na základné potraviny sadzba 5,5 %, v Holandsku 6 %, v Luxembursku a Španielsku 4 %. Z vyspelých štátov, ktoré nie sú členmi Únie, treba spomenúť Švajčiarsko, kde je sadzba 2,5 až 3,8-percentná podľa druhu potravín. Od slovenskej vlády určite nikto neočkáva zníženie DPH na 5 %, aby to negatívne neovplyvnilo verejné financie. No aspoň nejaké zníženie by pravdepodobne pomohlo nadýchnuť sa nielen obyvateľom, ale aj obchodníkom.

Družstvá nie sú ukradnuté

(17.02.2015; TREND, , s. -; Eduard Žitňanský)

Jednou z tragédií socializmu bolo, že ukradol minulosť družstevníctva, tvrdila vlni v rozhovore pre Profit Naďa Johanisová z Masarykovej univerzity v Brne. Upozornila, že družstvá tu boli od druhej polovice devätnásteho storočia a všelikde po svete stále sú a zrejme budú. Na západe alebo juhu Európy, kde nezažili "prekabátenie" družstiev" je družstevníctvo aj dnes silné, dá sa dokonca hovoriť o renesancii.

Na Slovensku je družstevníctvo späť s menom Samuela Jurkoviča. V roku 1845 založil Spolok gazdovský v Sobotišti, prvý úverový ústav na družstevnom základe na Slovensku. Stalo sa to len krátko po založení moderného družstva v anglickom Rochdale' ktoré bolo úplne prvé. V Sobotišti išlo tak o historicky prvé družstvo v kontinentálnej Európe. Súčasnosť však ukazuje, že ani skvelá minulosť nie je zárukou

budúcnosti.

BEZ TLAKU. Družstevná štruktúra má výhodu v tom, že sa neorientuje na rast - družstvo nemusí rásť za každú cenu. Cieľom nie je zisk, ale produkcia nejakej služby pre určitú skupinu ľudí. Nemusia to byť nevyhnutne len členovia, družstvá nie sú pod tlakom vytvárať zisk. Druhou podstatnou výhodou je demokratická štruktúra družstva. V autentickom družstve platí, že jeden člen, jeden hlas. Na rozdiel od akciovej spoločnosti, kde rozhodujúce slovo môže mať malá skupina alebo dokonca jednotlivec, v družstve rozhodujú všetci.

Družstvá považuje teória za jednu z foriem ekonomickej demokracie. Iveta Chmelová, predsedníčka Coop Produktu Slovensko, čo je nástupnícka organizácia Slovenského zväzu výrobných družstiev, uvádza, že v združení teraz pôsobí okolo šesťdesiat výrobných družstiev, ktoré zamestnávajú zhruba 2 500 členov a zamestnancov, prácu dávajú aj približne štyrom stovkám ľudí so zdravotným postihnutím. Všetci členovia sú zamestnancami družstiev, ale opačne to neplatí - pravda je, že členovia družstiev sú vo výraznej menšine.

V rozhovore pre Profit I. Chmelová vysvetľuje v čom sa odlišuje postavenie člena a zamestnanca družstva: "Ak hovoríme o pracovnoprávnom vzťahu tak sú členovia a zamestnanci rovnoprávni, pre všetkých platí rovnako Zákonník práce. Členovia sú však v družstvách aj majetkovo zainteresovaní. Vznik členstva je veľmi individuálny, družstvá si ho určujú v stanovách. Väčšina družstiev nekladie vzniku členstva prekážky, po vzniku zamestnaneckého pomeru vo väčšine prípadov stačí splniť pomerne jednoduché podmienky a zo zamestnanca sa môže stať člen družstva. Najčastejšou podmienkou je určitá dĺžka pracovného pomeru a zaplatenie členského vkladu, v rádoch stoviek eur."

DEMOKRATICKÉ. Predsedníčka Coop Produktu Slovensko ďalej pripomína: "V družstvách sa uplatňuje základný prvok demokracie, to znamená, že jeden člen má jeden hlas. Nikto nemôže získať majoritu a presadiť svoj záujem na úkor ostatných."

Teoreticky môže vzniknúť situácia, že sa niekto rozhodne do družstva vložiť väčší majetok, ako je vyžadovaný členský podiel. Takéto situácie riešia tiež stanovy, väčšina družstiev však v nich výslovne určuje, že jeden člen má jeden hlas. Nepoznáme prípad, že by ktosi chcel do družstva vstúpiť a vložiť výrazne viac majetku ako ostatní členovia. "Skôr sa stretávame so situáciou, že sa družstvo dostane do ekonomických problémov potrebuje získať peniaze a neviazať sa úverom banke. Vtedy sa družstvo rozhoduje akým spôsobom bude prijímať vklady členov a či podmieni silu hlasovania členov veľkosťou vkladu alebo zachová zásadu jeden člen, jeden hlas. Vo výraznej väčšine prípadov ostal zachovaný princíp rovnosti členských hlasov," hovorí I. Chmelová.

Hoci je ich málo, družstvá u nás vznikali aj po roku 1989, majú však skôr charakter rodinných firiem. Stalo sa aj, že niektoré veľké družstvá sa rozdelili na viacero menších. "Prednášam na Ekonomickej univerzite a snažím sa študentom vysvetliť, že družstvo je pre podnikanie forma ako každá iná. Má isté špecifiká, napríklad družstvo na rozdiel od spoločnosti s ručením obmedzeným alebo akciovej spoločnosti nemôže zakladateľ založiť sám. Ale inak sú to rovnocenné formy. Medzi mladými ľuďmi je však záujem o družstevníctvo minimálny," konštatuje I. Chmelová. Odpoveď na otázku, čím to je, sa nehladá ľahko. "Podľa môjho názoru by to mohlo byť najmä v tom, že ich odrádza už samotný pojem družstvo. Výrobné družstvo je výrobný podnik ako každý iný, v mysliach ľudí ale ostala predstava zanedbaného poľnohospodárskeho družstva. Napriek zlej povesti, o ktorú sa postaral socializmus, družstevníctvo je veľmi dobrou formou podnikania. Družstvá nie sú len poľnohospodárske, ale aj spotrebné, výrobné či bytové," tvrdí I. Chmelová.

Veľa družstiev na Slovensku podniká vo výrobe a spracovaní plastov, veľké zastúpenie majú chemické, strojárne, odevné družstvá. Niektoré sa venujú zákazkovej výrobe a poskytovaniu služieb, práve ony zamestnávajú najviac ľudí so zdravotným postihnutím.

Kuchynský a reštauračný odpad stále problémom

(09.02.2015; Podvihorlatské noviny; č. 7, s. 5; -)

Zákon o odpadoch (223/2001 Z.z.) v platnom znení ukladá fyzickej osobe, podnikateľovi, i právnickej osobe, ktorá prevádzkuje zariadenie spoločného stravovania, zodpovednosť za nakladanie s biologicky rozložiteľným kuchynským a reštauračným odpadom. Medzi neho patria nespracované zostatky surovín, neskonzumované zostatky pokrmov a potravín rastlinného a živočíšneho pôvodu, ktoré vznikajú pri prevádzkovaní zariadení spoločného stravovania (reštaurácií, školských kuchýň, stravovacích zariadení domovov sociálnych služieb a zdravotníckych zariadení). Prevádzkovateľ zariadenia spoločného stravovania je zodpovedný za zber, skladovanie a následné spracovanie týchto odpadov v súlade s platnou úpravou citovaného právneho predpisu. "Konečnou adresou" odpadu je bioplynová stanica alebo kompostovacie zariadenie s príslušným oprávnením. Zakazuje sa použiť tento odpad na kŕmenie chovaných zvierat, okrem výnimiek, ktoré povoľujú kompetentné orgány. Cestou, ako zabezpečiť zákonné nakladanie s kuchynským a reštauračným odpadom, je využitie služieb registrovaných subjektov oprávnených na zber týchto odpadov, ktoré zabezpečia ich odber a následne preberú zodpovednosť v náväznosti na plnenie všetkých povinností. V súčasnosti existujú dostatočné kapacity v tomto segmente, a tak je len vecou informovanosti a ochoty prevádzkovateľov zariadení spoločného stravovania zabezpečiť zákonný spôsob nakladania s týmto

odpadom. V prípade neplnenia si povinnosti sa prevádzkovatelia vystavujú možnému sankčnému postihu. Dozor nad dodržiavaním postupov v nakladaní s kuchynským a reštauračným odpadom majú orgány miestnej štátnej správy na úseku verejného zdravotníctva, veterinárnej starostlivosti a životného prostredia.

Chov koní z pohľadu centrálnej evidencie

(18.02.2015; Roľnícke noviny; č. 08, Živočíšna výroba, s. 23; Ing. ŠTEFAN RYBA, PhD.)

Chov koní bol vždy súčasťou nášho hospodárstva. Poskytoval pracovnú silu v poľnohospodárstve, armáde, bol dopravným prostriedkom. Nárastom motorizácie a zvyšovaním technickej vyspelosti ľudstva sa kôň presúva skôr do záujmovej a športovej oblasti. No i napriek tomu, kôň bude mať vždy svoje miesto v krajnotvorne, v ťažnej sile v lesnom hospodárstve a vždy bude súčasťou našej spoločnosti.

Plemenárske služby SR, š. p. (PS SR) na základe poverenia MPRV SR od 1. januára 2013 vedú Centrálny register konovitých zvierat, prvotnú registráciu údajov konovitých zvierat, spracovanie údajov o premiestnení konovitých zvierat a predaj veterinárnych transpondérov (mikrocipov) na identifikáciu konovitých zvierat. Naše pracoviská v Žiline a Topolciankach v rámci evidencie konovitých zvierat vykonávajú a spracovávajú:

- zápisy vlastníkov a držiteľov konovitých zvierat;
- údaje prvotnej registrácie konovitých zvierat;
- informácie o premiestnení konovitých zvierat;
- vykonania zmeny vlastníkov a držiteľov konovitých zvierat v CE;
- údaje o úhynoch, utratení, zabití, stratách a kastrácii;
- registráciu nových chovov;

- a doregistrovanie koní na už existujúcu farmu. Na základe platnej národnej a európskej legislatívy týkajúcej sa identifikácie konovitých zvierat, konkrétne vykonávacej Vyhlášky MPRV SR c.16/2012 Z. z. o identifikácii a registrácii konovitých zvierat a Nariadenia Komisie ES c. 504/2008, ktorým sa vykonávajú smernice Rady 90/426/EHS a 90/427/EHS, prvotnú registráciu konovitého zvierata v Centrálnom registri hospodárskych zvierat, je držiteľ povinný zabezpečiť do 14 dní od vydania pasu, alebo od dovozu konovitého zvierata. Individuálny register konovitých zvierat v chove obsahuje údaje: a) o chove: 1. meno, priezvisko a miesto trvalého pobytu fyzickej osoby, obchodné meno a miesto podnikania fyzickej osoby - podnikateľa, alebo názov a sídlo právnickej osoby držiteľa; 2. registračné číslo chovu; 3. adresu chovu; b) o konovitých zvieratách: 1. životné číslo a číslo transpondéra, ak ním bolo konovité zviera identifikované; 2. druh; 3. meno; 4. pohlavie; 5. plemeno; 6. meno a priezvisko, alebo názov a miesto trvalého pobytu alebo sídlo vlastníka konovitého zvierata; 7. dátum premiestnenia do chovu a dátum premiestnenia z chovu; 8. registračné číslo chovu, bitúнку, spracovateľského závodu, odkiaľ alebo kam boli konovité zvieratá premiestnené, kód krajiny, ak ide o konovité zvieratá dovezené alebo vyvezené. Ak nastane zmena vlastníka konovitého zvierata, alebo dôjde k jeho premiestneniu okrem premiestnenia pre účasť na chovatelskom alebo športovom podujatí, zasiela držiteľ hlásenie zmien do 14 dní odo dňa, keď ku zmene došlo. Štrnásťdňová lehota je povinná pre držiteľa aj keď nastal úhyn, utratenie, strata, kastrácia u konovitých zvierat, ktorých je držiteľom. V prípade, že chovatelské zariadenie, kde sú konovité zvieratá držané, nie je schválené ako chov hospodárskych zvierat, je potrebné zo strany chovateľov koní ako prvý krok zabezpečiť schválenie takéhoto chovu príslušnou Regionálnou veterinárnou a potravinovou správou SR. Následne je potrebné požiadať pracovisko Centrálnej evidencie hospodárskych zvierat v Žiline o pridelenie čísla chovu prostredníctvom tlačiva "Registrácia chovu", ktoré si môže držiteľ chovu stiahnuť aj z webovej stránky PS SR, š.p. - www.pssr.sk. Uvedené kroky sú potrebné pre zabezpečenie funkčnosti a transparentnosti Centrálnej evidencie konovitých zvierat chovaných na území Slovenska, preto je nevyhnutné realizovať dané kroky tak, aby sa v budúcnosti nevyskytovali problémy pri uplatňovaní si dotácie na Poľnohospodárskej platobnej agentúre.

V reči čísel

Za dva roky, čo PS SR, š. p. na základe poverenia MPRV SR od 1. januára 2013 vedú Centrálny register konovitých zvierat, bolo v Centrálnej evidencii zaregistrovaných 3 309 aktívnych fariem s chovom konovitých zvierat a 8 571 ks konovitých. Za uvedené obdobie sme registrovali 2 044 presunov zvierat, 293 importov, 264 exportov, 117 hlásení o úhynoch, utratení, zabití a 18 hlásení o strate zvierata. Z hľadiska počtosti máme na Slovensku 8 okresov, v ktorých sa chová viac ako 200 ks konovitých zvierat. Najpočetnejšie stavy sú v okrese Zlaté Moravce, čo je ale dané okresnou príslušnosťou Národného žrebčína. Z pohľadu plemennej príslušnosti je najviac zastúpené plemeno slovenský teplokrvník 1 953 ks, a čo je chovatelsky smutné, registrujeme na druhom mieste až 818 ks krížencov. PS SR, š. p. ako nositeľ oprávnenia pre výkon vedenia Centrálného registra konovitých zvierat úzko spolupracuje so všetkými uznanými chovatelskými organizáciami. Všetky údaje sú prístupné pre štátne orgány a niektoré informácie aj pre Slovenskú jazdeckú federáciu. Centrálna evidencie zároveň poskytuje chovateľom informacný servis a služby spojené s registráciou **hospodárskych zvierat**. Veríme, že služby, ktoré sú Vám našou organizáciou ponúkané, splňajú všetky Vaše požiadavky a zároveň tým spoločne prispievame k rozvoju kultúry a napredovaniu

chovateľskej hrdosti.

Máte auto na podnikanie? Tankovanie sa môže skomplikovať

(18.02.2015; www.hnporadna.hnonline.sk; Servisné prílohy, Články, 10:00, s. -; Vladimír Turanský.)

Novela zákona o spotrebnej dani z minerálneho oleja, ktorá platí od februára 2015, môže podnikateľom skomplikovať čerpanie benzínu a nafty do motorových vozidiel. Tvrdia to niektoré poradenské spoločnosti, ale aj právnici.

Ministerstvo financií si však myslí opak. "Cieľom novely je umožniť, aby konečným spotrebiteľom pohonných látok boli aj osoby, ktoré nemali skladovacie zariadenie v objeme 15-tisíc litrov a viac, alebo nemali žiadne a mohli odoberať pohonné látky na konečnú spotrebu od ich distribútora," uviedol pre HN rezort.

Tvrdí, že to žiadali hlavne poľnohospodárske podniky, ktoré nemajú sklady na 15-tisíc litrov a pohonné látky nakupovali, alebo chceli nakupovať od distribútorov. Podľa právnej úpravy platnej do 31. januára 2015, mohol totiž konečný spotrebiteľ, ktorý nemal takéto skladovacie možnosti, nakupovať pohonné látky len od ich predajcov na čerpacích staniách.

Môžu si vybrať

Ministerstvo tvrdí, že po novele, teda od februára, môžu si podnikatelia vybrať, od koho budú pohonné látky na konečnú spotrebu nakupovať - či od distribútora, alebo na klasickej čerpacej stanici. Ak od distribútora, tak sa musia zaevidovať na colnom úrade ako spotrebiteľia pohonných látok, a to bez ohľadu na to, či ich budú skladovať alebo nie. Ak by tankovali na čerpačkách, evidovať sa nemusia.

"Novela zákona je zle sformulovaná," upozorňuje managing direktor spoločnosti Accace Peter Pašek. "Ak by sme brali zákon doslova, tak každý podnikateľ, ktorý nakupuje pohonné látky do svojho motorového vozidla na účely podnikania, mal by sa od 1. februára zaregistrovať ako spotrebiteľ pohonných látok. Osobne si to neviem predstaviť," povedal. To by podľa neho znamenalo, že státisíce podnikateľov, ktorí majú vo firme auto, by sa muselo registrovať na colnom úrade.

Lebo prvá veta paragrafu 25b odseku 11 novely zákona znie: "Osoba, ktorá chce na daňovom území nakupovať v rámci svojej podnikateľskej činnosti v daňovom voľnom obehú na vlastnú spotrebu minerálny olej od distribútora, je povinná oznámiť túto skutočnosť colnému úradu najneskôr pred prvým nákupom tohto minerálneho oleja alebo jeho odberom".

Radovan Pala, partner z advokátskej kancelárie TaylorWessing si myslí, že znenie novely ukladá povinnosť registrovať sa iba tým podnikateľom, ktorí budú nakupovať od distribútora. Ale aj tak považuje novelu za problematickú. Namiesto toho, aby v zmysle dôvodovej správy priniesla do problematiky viac flexibility, naopak, zaviedla protichodné ustanovenia a nedáva spotrebiteľom palív možnosť nakupovať pohonné látky na čerpacích staniách, ak sa rozhodli ich nakupovať od distribútorov (prípadne od registrovaných osôb).

Čo môže spôsobiť

V praxi to podľa Palu môže spôsobiť bizarnú situáciu. Napríklad podnikateľ v oblasti stavebníctva, ktorý si splní svoju oznamovaciu povinnosť a bude nakupovať pohonné látky od distribútora pre svoju vlastnú, internú čerpaciu stanicu, už nebude môcť nakupovať naftu a benzín zároveň aj od predajcov na bežných čerpacích staniách. Ako potom budú tankovať jeho osobné služobné autá, ktoré jazdia po celom Slovensku? - kladie otázku Pala.

S takýmto výkladom ministerstvo financií nesúhlasí. "Ako už bolo povedané, novela zákona rozširuje osobám, ktoré nakupujú pohonné látky v rámci svojej podnikateľskej činnosti na vlastnú spotrebu, možnosť spôsobu nákupu jednak od distribútora. V tom prípade musia byť evidované na colnom úrade ako spotrebiteľia pohonných látok. Zároveň tým nie je vylúčené, aby nakupovali palivá aj od predajcu pohonných látok, teda na čerpacích staniách," zdôraznil tlačový odbor ministerstva.

Výklad nemá oporu v zákone

Taký výklad zákona je pre podnikateľov priaznivý, ale podľa Palu nemá oporu v novelizovanom zákone. To jednoznačne neumožňuje spotrebiteľom palív odoberať ich od distribútorov a zároveň aj od predajcov, teda z čerpacích staníc.

"Ak sa nebudú spoliehať na výklad poskytnutý ministerstvom, takéto osoby sa musia rozhodnúť, že budú odoberať palivá od distribútorov ako spotrebiteľia palív, alebo sa nestanú spotrebiteľmi a budú ich naďalej odoberať len od predajcov," dodal Pala.

Otázkou teda podľa neho ostáva, či zákonodarca to takto chcel, alebo je novela zle sformulovaná. Navyše, ministerstvo vo výklade tohto predpisu používa pojmy, ktoré zákon nedefinuje. Napríklad, kto sa považuje za konečného spotrebiteľa pohonných látok? "Tento pojem sa vyskytuje v zákone len dvakrát v jednej vete. Ako právnik sa môžem len domnievať, že ide o osoby, ktoré nakupujú pohonné látky len pre osobnú potrebu a nie za účelom podnikania," uviedol Pala.

Zákon je nezrozumiteľný

Pašek tvrdí, že niektoré pasáže zákona sú napísané nezrozumiteľne. "Stále si myslím, že zákon je napísaný zle, ale aspoň jeho výklad je v prospech daňovníkov," povedal.

Podľa Palu však v praxi zákon nemusí nevyhnutne spôsobovať problémy. Nie preto, že by bol zrozumiteľný, ale ak napríklad podnikateľ (spotrebiteľ pohonných látok v zmysle zákona) poruší povinnosť nakupovať pohonné látky len od distribútora, sankcií sa obávať nemusí. Lebo za takéto porušenie nie sú stanovené.

Štát bojuje s daňovými podvodmi. Pozrite sa, ako

(17.02.2015; www.hnporadna.hnonline.sk; Servisné prílohy, Články, 10:54, s. -; red, run)

Kolotočové, prípadne karuselové podvody. Súvisia s vyberaním dane z pridanej hodnoty, pričom ich princíp je založený na tom, že dodanie tovaru do iného členského štátu v EÚ je od tejto dane oslobodené. Vďaka daňovým únikom sa potom špekulanti obohacujú na úkor štátu o milióny eur.

V minulosti sa takto zneužívalo najmä obchodovanie s naftou, mobilnými telefónmi či so železným šrotom, ale napríklad i s agrokomoditami. Aj preto štát prednedávnom väčšinu takýchto tovarov zaradil do špeciálneho daňového režimu. Špekulanti okolo daňových únikov sú však zakaždým o krok napred.

Aký je princíp kolotočových podvodov? Priblížime si ich rámcovú schému, ako fungovali v nedávnej minulosti. Za príklad sme si vzali zjednodušenú variantu so štyrmi účastníkmi dodania komodít, ktorí pôsobia v rôznych členských štátoch EÚ, pričom každý predáva ten istý tovar ďalej bez ziskovej marže. Ich tovarom je v našom príklade dodanie DVD za 10-tisíc eur. Popísaná situácia je abstrahovaná od iných vplyvov na trhu.

Schéma obchodovania poctivých podnikateľov (všetci sú platiteľmi DPH v krajine svojho sídla)

1. Subjekt A z krajiny "1" predáva subjektu B so sídlom v štáte "2" dévedéčka za 10-tisíc eur. Tovar sa prepraví do štátu "2". Dodanie tovaru do iného členského štátu je preň oslobodené plnenie, a subjekt A si uplatní nárok na odpočítanie DPH vo svojom domovskom štáte.

2. Subjekt B nakupuje dévedéčka za 10-tisíc eur, vymeria 20-percentnú daň 2000 eur, súčasne si uplatní nárok na odpočet. Potiaľ je pre neho transakcia daňovo neutrálna.

3. Subjekt B predáva ďalej dévedéčka za 10-tisíc eur tuzemskému subjektu C z krajiny "2" + 2000 eur DPH v bežnom režime.

4. Subjekt B inkasuje platbu za dévedéčka vo výške 12 000 eur od tuzemského subjektu C. Subjekt C vo svojom daňovom priznaní uvedie 2000 eur ako DPH na výstupe a daň odvedie daňovému úradu.

5. Subjekt C predáva subjektu D zo štátu "3" dévedéčka za 10-tisíc eur. Dodanie tovaru do iného štátu je preň oslobodeným plnením, uplatní si nárok na odpočet DPH vo svojom štáte. Daňový úrad, ktorý môže pristúpiť aj k preverovaniu situácie, mu napokon vráti 2000 eur.

Schéma obchodovania podvodných podnikateľov

1. Subjekt A so sídlom v krajine "1" predáva subjektu B so sídlom v štáte "2" dévedéčka za 10-tisíc eur. Dodanie tovaru do iného členského štátu je pre subjekt A oslobodené plnenie, pretože tovar sa prepravil do štátu "2". Uplatní si teda právo na odpočítanie DPH vo svojom domovskom štáte.

2. Subjekt B nakupuje dévedéčka za 10-tisíc eur, vymeria 20-percentnú daň 2000 eur, súčasne si uplatní nárok na odpočet. Potiaľ je transakcia daňovo neutrálna.

3. Subjekt B predáva v štáte "2" dévedéčka za 10-tisíc eur ďalšiemu tuzemskému subjektu C plus pridá 2000 eur DPH v bežnom režime. Subjekt B inkasuje platbu za dévedéčka vo výške 12 000 eur od tuzemského subjektu C. Subjekt B daňové priznanie buď vôbec nepodá, alebo daň nezaplatí. Tento subjekt zaniká a získaných 2000 eur sa stráca.

4. Subjekt C predáva subjektu D dévedéčka za 10-tisíc eur. Dodanie tovaru do iného štátu je preň oslobodeným plnením, uplatní si nárok na odpočet DPH za prijaté dévedéčka od subjektu B vo svojom štáte. Daňový úrad môže overiť, dokonca transakciu aj zachytí, prípadne mu vráti 2000 eur v nadmernom odpočte. Pokiaľ sa preukáže, že o podvode nevedel a vedieť nemohol, je to práve štát, kto na celej transakcii prišiel o financie.

Mechanizmy, ako sa štát snaží zabrániť stratám z kolotočových obchodov

v prípade nových firiem, ktoré sa chcú registrovať na DPH, ale zatiaľ sú bez príjmov a bez histórie, sa poskytne registrácia jedine so zábezpekou na DPH, zároveň je pre nich povinné mesačné zdaňovacie obdobie, aby sa nový subjekt dal kontrolovať okamžite po mesiacidôsledne sa kontrolujú "nadmeráky" DPH spojené so snahou o zjednotenie a skrátenie daňového obdobia v prípade DPH stanovilo sa tzv. ručenie za DPH - napríklad pri rizikových alebo prepojených subjektoch zaviedli sa kontrolné výkazy k DPH stále sa rozširuje počet komodít podliehajúcich tuzemskému sektorovému reverse-charge ("obrátenej dani"), doteraz sú u nás v tomto režime napríklad: poľnohospodárske komodity, najmä obilie, hutnícky materiál, šrot, integrované obvody, mobily a ich súčasti a ďalšie rozšírenie komodít sa očakáva od 1. 1. 2016v prípade zmeny smernice EÚ je možné, že by sa raz (ale až v ďalekej budúcnosti) u nás zaviedol aj všeobecný systém reverse-charge.

